

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Ettevõtlusosakond

Maria Toodo

**KOGUKONNAKESKUSED JA NENDE ROLL
COVID-19 PANDEEMIA TINGIMUSTES
PÄRNU LINNA NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Liina Käär, MA

Pärnu 2022

Soovin suunata kaitsmisele

Liina Käär

/digiallkirjastatud/

Kaitsmisele lubatud

TÜ Pärnu kolledži programmijuht Margus Kõomägi

/digiallkirjastatud/

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Maria Toodo

/digiallkirjastatud/

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Kogukonnakeskuse roll sotsiaalses infrastruktuuris ja toimetulek kriisiolukorras	8
1.1. Kogukonnad ja nende roll kaasaegses ühiskonnas	8
1.2. Kogukonnakeskuste rollist ning ülevaade kogukonnateenustest	13
1.3. Covid-19 pandeemia mõju kogukondlikule tegevusele	17
2. Pärnu linna kogukonnakeskustest Covid-19 pandeemia tingimustes.....	22
2.1. Ülevaade Pärnu linnast ja kogukondlikust tegevusest	22
2.2. Uurimistöö metoodika.....	24
2.3. Uurimistulemuste analüüs	27
2.3.1. Kogukonnakeskuste roll Pärnu linna kogukonnakeskuste hinnangul.....	27
2.3.2. COVID-19 pandeemia mõju kogukonnakeskuste tegevusele.....	31
2.4. Arutelu ja järeldused	35
Kokkuvõte	40
Viidatud allikad.....	42
Lisa 1. Intervjuu küsimustik.....	47
Lisa 2. Ülevaade Pärnulinna kogukonnakeskustest	49
Summary	51

SISSEJUHATUS

Kogukonnad on iga piirkonna arengu vaatenurgast ülimalt olulise tähtsusega, eelkõige aktiivselt tegutsevad kogukonnad. Nende panus piirkonna igapäevaelu parendamiseks ja toimimiseks on vajalik, sest toimivas kogukonnas tahavad inimesed elada, sinna kodu rajada ja lapsi kasvatada. See omakorda aitab elu jätkata ja kas küla, alevit või linnaosa nii-öelda elus hoida. Kogukondliku aktiivse tegutsemisega on võimalik lahendada esilekerkivaid probleeme ning vajadusel toetada abivajajaid.

Kogukonnakeskus on institutsioon, mille eesmärk on pakkuda kogukonnaliimetele mitmetahulisi teenuseid kogukonna heaolu ja arengu hüvanguks. (McShane, Coffey, 2022, lk 1) Kogukonnakeskus on rajatis, mis on avatud kõikidele kogukonna liikmetele, võimaldades osaleda erinevates kogukonna liikmete poolt pakutavates kogukonnateenustes. (Richards et al., 2018, lk 3) Töö autor defineerib käesolevas töös kogukonnakeskust kui institutsiooni, mis asub kindlas piirkonnas ning täidab olulist rolli kogukonna liikmete erinevate vajaduste rahuldamisel pakkudes mitmesuguseid hüvesid. Samas võib kogukonnakeskust defineerida ka kitsamalt. Näiteks Pärnu Linnavalitsuse poolt välja antud Kultuuri valdkonnas tegutsevatele mittetulundusühingutele tegevustoetuse andmise kord § 2 lg 3 ütleb, et kogukonnakeskus on kultuuri valdkonnas tegutsev mittetulundusühing, mille missioon on arendada kogukondlikku liikumist. Selle lõputöö raames käsitleb autor kogukonnakeskust siiski laiemalt. Kogukonnakeskuse roll on olla inimeste-keskne institutsioon ehk keskus, kuhu on oodatud kõik, kes soovivad keskust külastada ning kas pakkuda või tarbida sealseid pakutavaid kogukonnateenuseid. See on koht, kus keskendutakse kogukonna arengule ning sellele, et oleks tagatud inimeste heaolu. Vajadusel leiab abivajajast kogukonnaliige keskusest tuge ja võimalusel abikätt. Samuti võib kogukonnakeskust pidada osaks piirkonna sotsiaalsest infrastruktuurist.

Sotsiaalse infrastruktuuri alla kuuluvad avalikud kohad, kus kohtuvad naabruskonna- ja linnarahvas, olenemata sellest, kas nad on omavahel tuttavad või täiesti võõrad. Need kohad on avatud kõigile soovijatele. Avalikeks kohtadeks on näiteks pargid, kergliiklusteed, mänguväljakud ja raamatukogud. (Latham, Layton, 2019, lk 1-2) Sotsiaalse infrastruktuuri alla kuuluvad eluasemed, tervishoiu- ning haridusasutused, mis on oluline kogukonna liikmetele erinevate vajaduste ning elukvaliteeti määravate tegurite ehk heaolu rahuldamiseks. See kuulub riigi ja kohaliku omavalitsuse planeeringute alla, mis peab kaasama kogukonna huve. (Teriman *et al.*, 2011, lk 3)

Covid-19 pandeemia kriis seadis kogukonnakeskuste olemusele teistmoodi vajalikkuse, tuli tegutseda selle nimel, et kogukond peaks kriisiolukorras vastu. (McShane, Coffey, 2022, lk 1) Covid-19 ülemaailmne viirusepuhang sai alguse 2019. aasta detsembrikuus ning on kestnud tänaseks juba rohkem kui kaks aastat. Koroonaviiruse leviku tõkestamiseks kasutusele võetud piirangud on mõjutanud mitmeid eluvaldkondi - ühiskonda, majandust ja haridust, samuti on koormanud tervishoiusüsteemi. Viiruse levikuga kaasnesid mitmed piirangud, milleks olid näiteks sotsiaalsete kontaktide vähendamine, kehtestati lähikontaktide piirang, milleks sai 2+2 reegli kasutusele võtmine. See tähendas, et kahe inimese vaheline lubatud kaugus oli minimaalselt kaks meetrit. Samuti kehtestati ka avalikes ruumides maskikandmise kohustus. (Tisler, 2020) Covid-19 pandeemia tingimustes tuli viiruse laialdase leviku tõttu sulgeda erinevad asutused, sh ka kogukondades olulised organisatsioonid nagu koolid, huvikoolid, noorte- ja kogukonnakeskused. Piirati vabäihenduste kooskäimist ning keelati kõik avalikud kogunemised. Kõik senine elukorraldus viidi distantsele ehk mis vähegi võimalik, see suunati veebikeskkonda. (Õiguskantsler, 2020)

Varasemad uuringud Covid-19 pandeemia mõjust kogukonnakeskustele Eestis puuduvad, küll aga on Covid-19 mõju kogukonnakeskustele uuritud mujal maailmas. Näiteks on seda tehtud Inglismaal, kus Covid-19 viiruse leviku perioodil on olnud avatud vaid mõned vähesed keskused, suurem osa sulgesid ukseid ja peatasid oma tegevuse. Uuringu tulemused näitasid, et kogukonnakeskused on inimeste elus väga olulisel kohal, seda näiteks toimetuleku perspektiivis, aga ka heaolu osas. Mõned kogukonnakeskuse töötajad tegelesid viiruse leviku ajal inimeste aitamisega läbi toidu kojukande. Osad keskused pakkusid kogukonna liikmetele keskustes Covid-19 testimise võimalust, teatud

päevadel korraldati viiruse vastu vaksineerimist ning ka doonorivere annetamist. (Archer, Skropke, 2021, lk 7)

Lähtudes eelnevast on lõputöö uurimisprobleemiks tõsiasi, et senini pole täielikku selgust, kui olulist ja täpsemalt millist rolli täidavad kogukonnakeskused erinevate omavalitsuste sotsiaalses infrastruktuuris, samuti mil moel on kogukonnakeskused aidanud kohalikel omavalitsustel ja selle elanikel toime tulla Covid-19 pandeemiast põhjustatud kriisiga.

Antud teema uurimine käesoleva lõputöö raames on kasulik eelkõige kogukonnakeskustele endale, et näha kitsaskohti, potentsiaalseid võimalusi ning innovaatilisi lahendusi muutmaks kogukonnakeskuste tööd ning eesmärkide täitmist tõhusamaks, seda just olukordades, mis ilmnevad ootamatult ning on seotud kriisidega. Lisaks võib töö tulemus huvitada ka Pärnu linna, et näha reaalselt olukorda ja murekohti seoses kogukonna tegevustega, millele võimalusel omapoolne panus, olenevalt vajadusele - kas ruumide või rahalise ressursi näol, osutada.

Lõputöö eesmärgiks on uurida Pärnu linna kogukonnakeskuste rolli Pärnu linna sotsiaalses infrastruktuuris, Covid-19 piirangute mõju nende igapäevatööle ning saadud tulemuste põhjal teha ettepanekuid Pärnu linnale ja kogukonnakeskustele töö tõhustamiseks ning kohandamiseks kriisiolukorra tingimustes.

Lähtuvalt töö eesmärgist on autor püstitanud järgnevad uurimisküsimused:

1. Milline on kogukonnakeskuste roll Pärnu linnas?
2. Kuidas on mõjutanud Covid-19 pandeemia kogukonnakeskuste tööd?

Eesmärgi saavutamiseks on autor seadnud järgmised uurimisülesanded:

- teoreetiliste allikate põhjal ülevaate andmine kogukondade ja kogukonnakeskuste tööst Eestis ja mujal maailmas ning erinevate läbiviidud uurimuste läbitöötamine
- empiirilise uurimise läbiviimiseks ja valimi moodustamiseks kaardistada Pärnu linna kogukonnakeskused ja valdkonnaga seotud spetsialistid
- analüüsida Pärnu linna kogukonnakeskuste rolli piirkonnas ning COVID-19 pandeemia mõju nende tööle

- teoreetiliste allikate ja uuringu tulemuste põhjal kokkuvõtete ja ettepanekute tegemine.

Lõputöö koosneb kahest osast – teoreetiline ja empiiriline. Esimeses osas keskendutakse kogukonnakeskuste olemusele ja nende rollile ühiskonnas, samuti antakse ülevaade sellest, kuidas Covid-19 pandeemiast tingitud eriolukord on mõjutanud Eestis erivaldkondade töökorraldust ja koostööd. Teises osas antakse ülevaade empiirilise uurimuse läbiviimiseks ehk Covid-19 pandeemia piirangute mõjust Pärnu linna kogukonnakeskuste tööle, kuidas piirangud on mõjutanud tööd, kas seeläbi on leitud innovaatilisi lahendusi või pidanud millestki olulisest hoopis loobuma.

1. KOGUKONNAKESKUSE ROLL SOTSIAALSES INFRASTRUKTUURIS JA TOIMETULEK KRIISIOLOKORRAS

1.1. Kogukonnad ja nende roll kaasaegses ühiskonnas

Järgnevas alapeatükis antakse ülevaade kogukonna olemusest ning tuuakse välja erinevaid kogukondi puudutavaid definitsioone. Lisaks käsitletakse erinevaid kogukonnatüüpe ning seda, kuidas kogukonna tegevusi korraldatakse. Alapeatüki lõpus keskendutakse kogukondade tähendusele inimestele individuaalselt ja ühiskonnale tervikuna.

Kogukonna mõiste on ajaga kaotanud kindlad piirid ehk see on nii-öelda valgunud laiali. Kogukonda on määratletud mitmel erineval viisil, mistõttu puudub sellel ühtne seletus. “Mida ajas edasi kogukonnad arenevad, seda enam tekib nendega seonduvalt erinevaid defineeringuid.” (Mäesepp, 2021, lk 22) Kohati ollakse arvamusel, et vältida kogukonna definitsiooni valesti mõistmist, tasub see igal korral, kui seda kasutatakse, kirja panna. (Vihma & Lippus, 2014, lk 9) Kogukonda võib defineerida kui inimeste ühendust, mida seob ühine asukoht ehk teisisõnu geograafiliselt piiritletud alal, milleks on näiteks naabruskond või linn, koostegutsevad inimesed. (McMillan & Chavis, 1986, lk 8) Täna päeval enam asukohaline määratlemine ei omagi niivõrd suurt tähtsust, selle asemel on muutunud kaalukamaks pigem sotsiaalne tasand. Kogukonna määratlemistel on muutunud olulisemateks kriteeriumiteks ühised väärtused ja huvid, kuid ka kultuur. (Vahtras, 2012, lk 10) Töö autor defineerib ning kasutab edaspidi töös kogukonda kui rühma inimesi, kes jagavad sarnaseid väärtuseid ning tegutsevad määratletud piirkonnas ühise eesmärgi nimel.

Kultuuri definitsioonil on mitmeid määratlusi, mida käsitleti teaduslikust vaatenurgast esimest korda alles 18.sajandi teisest poolest. Täna päeval seostatakse mõistet

“kultuur” inimtegevusega ja sellega kaasnevaid tulemusi. (Muldma & Nõmm, 2019, lk 8) Tõnu Viik on defineerinud kultuuri järgnevalt: “Kultuuris tekivad ühised teadmised ja uskumused, eeskujud ja väärtused, ideaalid ja jutustused, mis teevad omakorda võimalikuks kollektiivse mälu ja ühise identiteedi kujunemise.”. (Viik, 2017, lk 217) Igal kogukonnal on talle ainuomane kultuur, milleks võib olla näiteks teatud kogukonnale suure väärtusega mõni oluline hoone, looduspaik, aga ka kombed ja traditsioonid. (Konsa, 2017, lk 502) Kogukonnad säilitavad nendele omast kultuuri ja traditsioone, mis muudavad ühe kogukonna teistest kogukondadest eriliseks. Igal kogukonnal on omad tavad, mida järgitakse, eesmärgid, mille poole püüeldakse, kitsaskohad, mida parendatakse ja väärtused, mida hinnatakse. Sellised nüansid muudavadki iga kogukonna omapäraseks ja see mõnevõrra eristab teistest kogukondadest.

Kogukonna tüüpe on võimalik liigitada kolme gruppi – kultuuriliseks, geograafiliseks ja sotsiaalseks kogukonnaks. Kultuurikogukonnad tekivad iseseisvalt inimestest, kes kannavad kultuurilist identiteeti, mis kujuneb näiteks ühise keele, traditsioonide ja ajaloo baasil. Kultuurikogukonnad jagunevad veelkord subkultuurilisteks kogukondadeks. (Tamm *et al.*, 2018, lk 3)

Geograafilised kogukonnad on asukohapõhised kogukonnad ehk teisisõnu piiritletud kindla territooriumiga. Piirideks on kindel asula, küla, linn või isegi maakond. Geograafilise kogukonna liikmeteks on inimesed, kes asuvad ja tegutsevad ühiselt piiritletud alal. (McMillan & Chavis, 1986, lk 8)

“Kogukond on sotsiaalne sel juhul, kui on olemas järgmised tunnused: suhtlemine (*social interaction*), sotsiaalsed sidemed, kohesiivsus ehk seotuse tunne, märkamine, tunnustamine, ühistegevused (*common actions*), jagatud väärtused, jagatud tunded, kuuluvustunne”. (Keller *et al.*, 2018, lk 3) Sotsiaalset kogukonda saab jagada neljaks – institutsioonil põhinevad kogukonnad, identiteedil põhinevad kogukonnad, sarnaseid tegevusi ja huvisid jagavad kogukonnad ning neljandaks probleemidele suunatud kogukonnad, kes keskenduvad probleemide esinemisel olukorrale vastavalt parimate lahenduste leidmisele. Institutsioonipõhised kogukonnad on seotud kindla asutusega, näiteks käsitöökeskus – inimesed käivad koos käsitööringides, sellega loovad ühise kogukonna. Teiseks on identiteedipõhised kogukonnad. Nendeks võivad olla inimesed, kes vahetavad elamiseks riiki – näiteks välismaalased, kes kolivad Eestisse, moodustavad

siin identiteedil põhineva kogukonna. Sarnaste tegevuste ja huvidega seotud kogukonnad on inimesed, kes on huvitatud tegelema oma vabal ajal sarnaste tegevustega. Need inimesed võivad olla nii kohalikud kui ka sisserändajad, päritolu selle puhul rolli ei mängi, küll aga on see hea võimalus lähendada ja siduda erineva päritoluga inimesi. (Keller *et al.*, 2018, lk 2-3)

Selleks, et kohalikud elanikud ja välismaalased ehk sisserändajad omavahel tutvuksid ja ühineksid, on loodud ühiste tegevuste ja huvide kogukonnad. Huvideks võivad olla näiteks muusika, laulmine, tantsimine, sport, käsitöö ja ka toit – ühised huviringid liidavad inimesi, pannes neid koos ühise eesmärgi nimel tegutsema, üksteist motiveerima ja toetama ning vajadusel julgustab abivajajale abikätt ulatama. Kohalike inimeste ja sisserändajate ühendamiseks on ankurorganisatsioonid, milleks on koolid, huviharidust pakkuvad asutused ja ettevõtted. Ankurinstitutionid panustavad kohalike ja välismaalaste vaheliste suhete loomisele ja seeläbi kogukonna kujunemisele. (Narusson, Uibo, 2019, lk 8)

Kogukonna tegevuste korraldamist juhivad sageli vabaiühendused ehk mittetulundussektor, kuhu kuuluvad seltsid, mittetulundusühingud ning sihtasutused. (Hea Kodanik, 2020, lk 2-3) Mõned kogukonnad tegutsevad ka omamata selleks mingit ametlikku vormi. (Vihma & Lippus, 2014, lk 19)

Kogukondade tegevus on suuremalt jaolt inimestele oluline, sest inimene on oma olemuselt võrdlemisi sotsiaalne. Kogukonnad annavad oma panuse inimeste vahelise suhtlemise edendamisse, samuti ka ühistegevuste korraldamisse ja nende läbiviimisse. Eesmärk on luua ehedat kogukonnatunnet, et vältida olukorda, kus inimesed tunnevad nii-öelda üksildustunnet ning eraldatavust teistest kodukoha elanikest, lisaks luua selline elukeskkond, kus inimesed tahavad elada, lapsi kasvatada ja seeläbi kodukoha arengusse panustada. (Hea Kodanik, 2020, lk 9)

Järjepidev suhtlus kogukonna liikmetega on võrdlemisi oluline hoidmaks sidet ja ühtekuuluvustunnet. Kõige enam kasutatakse igapäevaseks suhtlemiseks interneti suhtluskanaleid. Iganädalasel suhtlemisel kasutatakse kas internetti, telefonikõne tegemist või silmast-silma kohtumist. Kord-kaks korda kuus suhtlemisel saadakse kokku

kas koosolekutel või kasutakse telefoniteel suhtlemisvõimalusi. (Vihma & Lippus, 2014, lk 29)

Kogukondade roll ühiskonnas on ajaga muutunud ning saanud üha olulisemaks ka riiklikul tasandil. Eesti Vabariik ootab tänasel päeval kogukondadelt aktiivset tegutsemist, mille eesmärgil tugevdada sotsiaalset sidusust, et vältida rahvaarvu vähenemist. (Vakker, 2015, lk 16-18) Eesti Vabariik väärtustab aktiivset kodanikualgatust ning ootab kodanikurolli täitmist võimalikult paljude inimeste seas, et säiliks demokraatia. Peetakse tähtsaks, et inimesed oleksid pädevad oluliste teemade osas kaasa rääkima, milleks on vajalik, et omaks teadmisi ja kodanikuharidust. „Kodanikuharidus on oskuste, teadmiste ja väärtushinnangute kujunemise protsess, mis toetab aktiivset ja vastutustundlikku ühiskonnaelus osalemist. Kodanikuks haritud inimene soovib, saab ja oskab oma elu juhtida, ühiskonnaelu mõjutada ja otsustes kaasa rääkida ning on seeläbi otseselt seotud vabatahtliku tegevusega.“ Kodanikuharidust saab omandada mitmel viisil – nende seas esiteks võimalus erinevate programmide läbimiseks ja teiseks olles aktiivne osaleja erinevates koostegemistes, näiteks noorteorganisatsioonides ja -ühingutes. Riik ootab kogukondadelt aktiivset vabatahtlikku osalemist ning panust ühiskondlikku tegevusse. „Hea kodanik on ka patrioot, kes on valmis oma riigi ja kaaskodanike heaks oma osa andma.“ (Siseministeerium, 2020, lk 4) Soovitakse, et suurem ühiskondlik osaluspanus vabatahtlikena oleks ka võõrkeelt kõnelevate inimeste seas, samuti suurem aktiivsus annetamises vabaihenduste töö toetamiseks (Siseministeerium, 2020, lk 5-6).

Inimese individuaalsed tunded ja kogukond on omavahel seotud ning lisaks need sõltuvad üksteisest. Kui ümbritsev keskkond oleks halb või inimene tunneks ennast selles halvasti näiteks vaimselt – inimene tunneks väärkohelduna, temaga ei arvestataks, teda kiusataks kas nahavärvi, teistest erineva emakeele või mõne muu eripärasuse tõttu, ei tunneks ta selles end turvaliselt ega hästi. Teisel juhul võivad takistada teatud piirkonnas elamist ka eluks vajalikud tingimused, milleks on puhta vee puudus, saastunud õhk, haridusasutuste ja töökoha puudus, mis takistavad õppimisvõimalust ja poleks stabiilset sissetulekut, millega majanduslikult arveldada. Väga oluline on turvalisus nii kodus kui kodust väljas kodupiirkonnas – kui pidevalt toimuksid mõrvad, röövid, sissemurdmised, vargused, poleks antud elukeskkond koht, kus inimene pikalt elada saab ja tahab. Varem või hiljem

leiab ta võimaluse elukoha vahetamiseks, kui olukord ei parane. Selle tagajärjel väheneb aga rahva- ning potentsiaalse aktiivse kogukonna liikme arv teatud piirkonnas. (Lee, 2017, lk 14)

Teisalt, kui inimene, kes vajab teiste tuge, elab kogukonnas, kus üksteist märgatakse, teineteise eest hoolitakse ja ollakse üksteise vastu abivalmis, saab ta suure tõenäosusega seda, mida ta vajab – olgu selleks kas materiaalne toetus või emotsionaalne tugi kogukonna liikme poolt. “Kogukonna roll on pakkuda kuuluvust, kiindumust ja vastastikust abi mitte ainult haiguse või kriisiolukorras, vaid igal aja hetkel.” (Lee, 2017, lk 14) Samuti tegeletakse sellega, et elukeskkond muutuks paremaks, võimaluste rohkemaks ja kogukonnasõbralikumaks, kuhu inimesed hea meelega koliksid ning annaksid oma panuse kogukonna ja kodukoha arengusse. (Lee, 2017, lk 14) Näiteks külas tegutsevad ettevõtted pakuvad kohalikele kogukonna liikmetele tööd, mis omakorda võimaldab stabiilset sissetulekut. See tähendab mõlema osapoole võitu - ettevõtte saavad tegutseda ning on olemas vajalik personal, kohalik kogukonna liige saab kodukohas tööd, arved makstud, põhivajadused rahuldatud ning on võimalus aktiivselt osaleda kogukonna hüvanguks. (Poom, 2021, lk 11)

2014. aastal tehti uuring selle kohta, mida peavad kogukondade juures kogukondlased ise ideaaliks ja millised on ideaalsed kogukonnad. Küsiti millised eeldused peavad olema ideaalsel kogukonnal täidetud. Vastustest selgus, et peetakse oluliseks kogukonna koostöövõimet, lisaks ühtekuuluvustunde tundmist. Samuti toodi välja pidevat suhtlust nii silmast-silma kui interneti vahendusel ning ajaloo ja traditsioonide väärtustamist. Antud uuringust selgus seegi, et kogukondade jaoks on väga oluline ühise kooskäimiskoha olemasolu, milleks võib olla näiteks seltsimaja, rahvamaja, külamaja või mingi muu hoone, mis oleks igale inimesele avatud. (Vihma, Lippus, 2014, lk 27)

Kokkuvõtteks võib öelda, et kogukondade osatähtsus on aja möödudes muutunud, kuid nende aktiivne tegutsemine ja püsimine on inimeste jaoks jäänud endiselt väärtuslikuks ja vajalikuks nii ühiskondlikul kui ka indiviiditasandil. Kogukonnad on inimeste grupid, kellel on ühised eesmärgid ja tulevikuvaated, kuidas muuta elu oma kodukohas võimalikult mugavaks, huvitavaks ja elamisväärseks muutes sellega kohalike inimeste elukvaliteeti ning julgustada ka teisi oma kodu alles otsivatel inimestel seal elama.

1.2. Kogukonnakeskuste rollist ning ülevaade kogukonnateenustest

Selles alapeatükis tutvustatakse põhjalikumalt nii kogukonnateenuseid kui kogukonnakeskuste olemust ning seda, millist rolli nad mängivad kogukondade sotsiaalses infrastruktuuris.

Kogukonnakeskused on kogukonnakesksed institutsioonid. Kogukonnakeskuste eesmärk on pakkuda oma kogukondadele erinevaid hüvesid lähtudes elukvaliteedi parandamisest – panustatakse inimeste eluks hädavajalikule, meelelahutusele, inimeste haridusele ja tervishoiule. Selliste teenustega soovitakse tugevdada inimeste omavahelist sidet ehk kogukondlikkust, tegutsemisel lähtutakse inimeste heaolust ning piirkondliku elu jätkusuutlikkusest. (McShane, Coffey, 2022, lk 1)

Pakutavad hüved saab rühmitada mõiste „kogukonnateenused“ alla. Kogukonnateenuse definitsiooni võib tõlgendada erinevalt, kuna sellel puudub kindel seletus. Üldistatuna on kogukonnateenused vajalikud kogukonna liikmetele, samuti ka kogukonna arenguks – neid teenuseid pakuvad kogukonna liikmed teistele kogukonnas olevatele liikmetele. (Lehtsaar, 2016, lk 10) Nende teenuste eesmärk on arendada ja toetada kogukonnaelu. Kogukonnateenuste pakumise eesmärk on piirkondlikku elukvaliteedi parendamine, sealhulgas võimaldada kogukonna liikmetele nende väljaminekute ehk kulutuste vähendamist ja selle arvelt säästa raha. Nende teenuste pakumisega kasumit ei teenita, pigem tehakse seda vabatahtlikult heade kavatsustega heast südamest. Juhul, kui teenitaksegi tulu, panustatakse see raha kogukonna arengusse. (Raagmaa, 2014, lk 3)

Kogukonnateenusteks võivad olla erinevad elukvaliteeti parendavad tegevused nagu näiteks huviringid, koolitused, iluprotseduurid, vabaaja veetmise võimalused, sporditeenus, aga ka avalik köögikasutamise võimalus ja ruumide rent. (Lehtsaar, 2016, lk 13) Kohaliku omaalgatuse programmi § 2 p 3 järgi on kogukonnateenuse mõistet defineeritud järgmiselt: „Kogukonnateenus – kogukonna käivitatud kohalikule arengule ja töökohtade loomisele orienteeritud jätkusuutlik tegevus uute väärtuste loomiseks kogukonna või tema liikmete jaoks.“ (Kohaliku omaalgatuse programmi määrus, 2018) Kõik kogukonnakeskuses pakutavad teenused pole kogukonnateenused. Tulu teenivad ja väljaspoole kogukonda suunatud teenused ei kuulu kogukonnateenuste alla, kuna nende

eesmärk pole parendada kogukonna elu vaid teenida lisaraha, et arendada kogukonnaelu. (Ernst&Young, lk 87) Samuti teenuseid, mida pakutakse kogukonna liikmetele kas tasuta või taskukohase hinna eest, peaks väljaspool kogukonda olevatele inimestele pakkuma turul oleva hinnaga (Ernst&Young, lk 69).

Selleks, et oleks tagatud inimeste heaolu, tuleb kogukonnateenuste pakkumise osas vaadata laiemat pilti – ei piisa ainult eluks hädavajalike teenuste arendamist nagu eluaseme omamine ja sissetulekute teenimine. Oluline on ka sotsiaalne elu ning vaba aega sisustavad teenuseid nagu näiteks huviringid, mis oleksid teenuse hinda silmas pidades kõikidele kogukonna liikmetele kättesaadavad – kas pakkuda üldse tasuta või siis võimalikult soodsa ja taskukohase tasu eest. (Bugarszki *et al.*, 2016, lk 63)

Selleks, et kodukohas ning seda ümbritsevas kogukonnas oleks hea elada, mängib suurt rolli see, kuidas naabritega ning teiste kogukonna liikmetega suheldakse ja omavahel läbi saadakse. Selleks, et kodukohas tekiks turva- ja heaolu tunne, lisaks oleks sotsiaalset suhtlemist, on hea, kui inimesed poleks üksteisele täiesti võõrad. Suhtlemisel ning heal läbisaamisel on mitu head külge – väheneb kurbus ning üksildustunne, suureneb eelnevalt nimetatud heaolu ning turvatunne, elus on rohkem rõõmu ja põnevust, mida põhjustab sotsiaalsus teiste inimestega. Lisaks saavad lähestikku elavad inimesed üksteist vajadusel igapäevatoimetustega aidata – näiteks lapsehoidmisel või kodust äraolekul nii-öelda naabrivalvet pidades. (Francis *et al.*, 2012, lk 401)

Inimeste kohtumisel, üksteise paremini tundma õppimisel ning omavahelisel sõbrunemisel on oluline roll sotsiaalsel infrastruktuuril – kohad, mida saavad külastada kõik kogukonna liikmed. Olgu nendeks välitingimustes tänavad, pargid ja kergliiklusteed, siseruumides näiteks raamatukogud, spordihallid, kohvikud või ka kogukonnakeskused. Nendes kohtades kohtuvad võõrad, kuid samas piirkonnas elavad ja tegutsevad inimesed. Sellistes kohtades inimesed suure tõenäosusega leiavad ühise jututeema, mis lähendavad neid ning aja möödudes võivad inimesed saada ka lähedasemateks sõpradeks. (Latham, Layton, 2019, lk 1-2)

Kui näiteks raamatukogudes käivad enamasti lugemishuvilised inimesed ning spordiklubides sporti harrastavad inimesed, siis kogukonnakeskustes saavad koguneda erinevate huvidega inimesed. Seda eelkõige seetõttu, et kogukonnakeskustes pakutavad

teenused on mitmetahulised. Kogukonnakeskus on koht, kuhu on oodatud iga inimene, kes seda külastada soovib, see institutsioon on kohtumispaik väga erinevate taustadega ning maailmavaadetega inimestele. See peab olema inimestele kergesti ligipääsetav koht, kus saab tunda end turvaliselt. Hoolitsetud, hubased ja tegevusteks hästi kujundatud ruumid on palju kutsuvamad teenuseid pakkuma ning neid tarbima kui ruumid, mis on ebakvaliteetsed, mille sisustamisele pole pühendatud aega ega vaeva. (Francis *et al.*, 2012, lk 402)

Kogukonnakeskused on erinevat tüüpi, mida saaks liigitada viieks – multiteenus-, tervise- ja spordi-, puhke- ning vabaajakeskused, samuti keskused noortele ja/või eakatele ning viiendaks meediakeskused. Multiteenuskeskused on rohkete võimalustega hooned, mis võimaldavad pakkuda erinevat tüüpi teenuseid, olles samaaegselt paindlikud ja ajakohased, ehk teisisõnu olla muutuvatele kogukondlikele vajadustele kohased. (Stetsky, Kamagina, 2021, lk 1-2) Kogukonnakeskused välismaal täidavad sarnaseid ülesandeid kui Eestis tegutsevad kogukonnakeskused. Oluline on pakkuda kogukonna liikmetele kodukohas vähese tasu eest või üldsegi tasuta kogukonnateenuseid, lisaks luua jätkusuutlikku kogukonda ning tugevdada kogukonnatunnet. Näiteks kogukonnakeskused Liverpoolis täidavad Eesti kogukonnakeskustega sarnast rolli – see on keskus, mis on avatud kõikidele kogukonna liikmetele ning keskendub inimeste heaolule ning vajadustele. Kogukonna liikmetele pakutakse erinevaid tegevusi ja teenuseid. (Traynor, Simpson, 2020, lk 8) Eestis Luunja külas Lohkva kogukonnakeskuses nimega VARAKAS pakutakse kogukonnateenuseid igas eas elanikele. Tegevusteks on näiteks jooga, käsitöö, lauluringid, tüdrukutele tehnoloogiaring, soovijad saavad käia meisterdamistoas ning kõige väiksematele on beebiring. Tegevusi on erinevaid ning suurem osa inimestest ilmselt leiab endale midagi meelepärast, kui inimesel endal on selleks vähegi soovi ja huvi. (Reissaar, 2020)

Kuigi kogukonnakeskused võivad olla eraldi institutsioonid kogukonna sotsiaalses struktuuris, võivad juba olemasolevad sotsiaalse struktuuri osad ise täita kogukonnakeskuste rolle. Näiteks on Austraalias juba mõnda aega käsitletud teemat, kus koolid võiksid täita kogukonnakeskuste rolle. (Cleveland *et al.*, 2020, lk 5) Sellest lähtuvalt peaks ehitama tulevased õppeasutuses ruumid sobilikuks nii õppetöökui kui ka tundide lõppedes kogukonnateenuste pakkumiseks. Austraalias Prahani keskkoolis

saavad kogukonna liikmed näiteks kasutada pärast koolitundide lõppu koolihoones olevaid sportimisvõimalusi. (Cleveland *et al.*, 2020, lk 33-34)

Seoses sisserännetega tasub luua väikekohtadesse, kus suuremaju sisserändajatest on omale elamispinna leidnud, kogukonnakeskused, milleks sobiksid suurepäraselt näiteks kohalikud rahvamajad. Rahvamajadest kui kogukonnakeskusest saaksid mitmete erirahvustega inimeste ühinemisasutused, kus luuakse omavaheline side, õpitakse tundma üksteise kultuuri ja tavasid, sealhulgas saaks õppida ja praktiseerida teistega suhtlemiseks keelt. Oluline on see, et kogukonnakeskus oleks üks kindel hoone, sest sel juhul on suurem võimalus, et rohkem eritaustaga ja -eas inimesed kohtuvad. (Silde, 2020) Näiteks Taritu Rahvamaja ja Taritu Raamatukogu tegutsevad ühes majas, mis teeb inimeste jaoks väga mugavaks kasutada mõlema pakutavaid teenuseid ühel ajal. Selleks ei pea minema kahte erinevasse hoonesse, vaid kõik toimingud saab korda saata ühes kohas – inimesele väga mugav, kiire ja lihtne. Kui käiakse näiteks rahvamajas mõnes ringis või tennis, siis saab selle ühendada raamatukogu külastusega. See omakorda suurendab võimalust, et inimene loeb rohkem raamatuid. Lisaks inimeste mugavusele suurendab see ka rahvamaja ja raamatukogu vahelist ühist koostööd. (Vakker, 2015, lk 41)

Raamatukogud kui kogukonnakeskused ühendavad näiteks digitaalsete oskustega ja oskusteta inimesi. Kui kohtuvad kaks inimest, kellest üks on suurepärase oskustega erinevaid programme käsitlema, teise inimese jaoks on see väga võõras ja vajalikud oskused puuduvad, siis mõlema soovi ja nõusoleku korral nad ühinevad ja tutvuvad, seejärel veedavad koos aega, mille tulemusel eeldatavasti inimesel, kel oli enne raskusi arvutikasutamisega toime tulla, oskused arenevad ja paranevad ning sellel on suure tõenäosusega positiivsed tagajärjed. Selle tulemusel saab üks inimene juurde uusi oskusi ja kogemusi, lisaks võib seal tekkida huvi sõpradeks saada ja hiljemgi koos aega veeta. (Hagen-McIntosh, 2016, lk 24) Näiteks kuigi suur osa rootslastest kasutab internetti ka kodus, sh ka nutitelefonis, siis väiksem, kuid märkimisväärne osa ehk 10% elanikkonnast inimesi Rootsisis ei kasuta või ei oska kasutada üldse internetti. (Hagen-McIntosh, 2016, lk 21) Nende inimeste oskuste parendamisel mängib suurt rolli avalikud raamatukogud, kus on olemas lisaks arvutikasutamise võimalusele ka pädevad inimesed, kes oskavad õpetada ja suunata seda õigesti kasutama. (Hagen-McIntosh, 2016, 22-23)

Kokkuvõtteks võib öelda, et kogukonnakeskustel on väga oluline roll inimeste igapäeva elus hakkama saamisel. Isegi, kui inimene ei vaja materiaalsel abi, siis vajadusel saab ta tuge emotsionaalsel tasandil. Olgu selleks näiteks kooskäimine erinevates tegevustes ja teenustes, kus väga suure tõenäosusega leiad endale sõprussuhteid ja tekib või suureneb ühtsustunne, lisaks tasub olla aktiivne kogukonna liikmena.

1.3. Covid-19 pandeemia mõju kogukondlikule tegevusele

Käesolevas alapeatükis antakse ülevaade, kuidas on Covid-19 viiruse levik ning sellest tulenevad piirangud mõjutanud kogukondlikku tegevust. Kas ja kuidas on see aeg mõjunud inimeste vahelisele suhtlemisele ning kogukonnateenuste tarbimise huvile ja vajadusele. Lisaks seda, kuidas on kogukonnakeskused kohanenud ning tulnud toime oma tööga eritingimustes.

Erinevad kriiside ja pandeemiade esinemised on elu paratamatu osa, nendega toimetulek on keeruline ning asetab inimesed väljaspoole nende mugavustsooni. Nendega kaasnevad sageli mitmed ebameeldivused majanduslikult, aga ka emotsionaalsel tasandil. Rasketel aegadel peetakse oluliseks üksteisele toeks ning abiks olemist. Alati ei pea abi olema materiaalne, piisab ka mõnest heast ning toetavast sõnast. Näiteks ülemaailmsel Covid-19 pandeemia ajal, kui lisaks teistele majanduslikele sektoritele oli peatatud tegevus ka turismivaldkonnas, pakkus üks hotell kogukonna liikmetele tasuta majutust (Chen, Hang, 2021, lk 1).

Covid-19 pandeemia levikust tingitud piirangud on avaldanud mõju suuremale osale inimestest kas siis rohkemal või vähesemal määral. Näiteks paljudes ettevõtetes on muutunud töökorraldus, mis on omakorda mõjutanud töötajaid, seadnud erinevaid väljakutseid uue töökorralduse osas. Seda põhjusel, et kui varem tehti tööd kontorites, olles töökaaslastega koos ühises ruumis ühise laua taga, tuli viiruse leviku tõkestamiseks kolida ümber kodukontoritesse ja hakata tegema kaugtööd. See omakorda seadis erinevaid proovikivisid koduses atmosfääris mitmete segavate tegurite keskel tööülesannete täitmisele keskendumiseks. Tuli õppida oma aega sihtotstarbekalt kasutama – tööajal tegeleda vaid tööasjadega ning siis, kui tööaeg läbi, jätta tööülesanded kõrvale ning tegeleda kodu, pere ja võimalusel hobidega. Lisapinget tekitas asjaolu, et koju jäi kogu perekond, ka väikesed lapsed, kelle kõrvalt töö tegemine on paraku sageli

tõeline väljakutse, sest lapsed vajavad tähelepanu ja seda, et nendega pidevalt tegeletakse. (Bhattacharya, Mittal, 2020, lk 3)

Covid-19 viiruse esimese laine ajal järgisid suurem osa inimestest eeskujulikult korraldusi, kuid viiruse levikut sellega ei peatatud. Esimesele koroonalainele järgnes teine ning kolmaski. Kui esimese laine ajal sulgeti suurem osa asutustest, mille hulgas olid ka kogukonnakeskused, siis teise ja kolmanda laine ajal seda ei tehtud. Viirusega õpiti kohanema, ehk et võeti kasutusele isikukaitsevahendid, milleks olid maskid, visiirid ja desinfitseerimisvahendid ning järgiti 2+2 reeglit. Hiljem hakati nakatunute ja tervete inimeste eristamiseks kasutama kiirteste, vaktsiinide väljatöötamise ja kasutuselevõtmise järel hakati väljastama ka vaktsiinipasse, mis tõendasid inimeste immuunsust viiruse vastu. Inimesed, kes andsid positiivse koroonaproovi, viibisid 10 päeva isolatsioonis ning seejärel saadi kuueks kuuks läbipõdemisepass, mis on võrdväärne vaktsineeritud inimestega. (Kriis.ee, 2021)

Covid-19 viiruse levikust tingitud piirangud on raskendanud erinevate asutuste tööd. Uuringud on tõestanud, et paljudel juhtudel nakatab viirusekandja teisi inimesi juba enne sümptomite teket või siis, kui need juba on ilmnunud. Seetõttu oli raskendatud ka erinevate teenuste pakkumine ja nende tarbimine. Pärast vaktsiinide ning koroonapasside kasutuselevõttu hakkasid saama immuunsuspassi omanikud vabamalt ringi liikuda, vaktsineeritud ja läbipõdenud inimeste jaoks muutus ka teenuste tarbimine lihtsamini kättesaadavamaks. Seda põhjusel, et need kes on läbi põdenud või vaktsineeritud, neil on väiksem oht viirusesse nakatuda ning viirust inimeselt inimesele edasi kanda, kuna nad on viiruse vastu immuunsed. (Brown et al., 2020, lk 652-659)

Pärast seda, kui Covid-19 leviku tõestamiseks avalikud asutused sulgeti ning inimesed pidid jääma koju, jäi sotsiaalseid kontakte vähemaks. Inimesed ei tohtinud enam kokkusaamisi korraldada. (Kriis.ee, 2020) Pärast seda, kui asutustes enam kohtuda ei saadud, võimalused ringi liikumiseks väljaspool kodu vähenesid, hakkas inimeste elus kogukonnatunde osas suurt rolli mängima avalikud ruumid. Kui muidu teisi kogukonna liikmeid ja sõpru võrreldes pandeemia eelse ajaga enam nii palju ei näinud, hakkasid juhuslikud kohtumised toimuma avalikes ruumides, milleks on näiteks looduses olevad pargid ja mänguväljakud. (Francis *et al.*, 2012, lk)

Avalik ruum on koht, mis on ligipääsetav avalik koht kõikidele inimestele olenemata soost, rahvusest, nahavärvist või vanusest. Nendes kohtades kohtutakse sageli võõrastega, kuid pole välistatud ka kas plaanitud või juhuslikud kohtumised tuttavatega. Näiteks eriti viimasel möödunud paaril aastal, kui Covid-19 levikust tulenevad piirangud on suunanud inimesed jalutama parkidesse, rabadesse, metsaradadele ning lastega mängima õue mänguväljakutele, on avalikud ruumid muutunud hinnalisteks. (Francis *et al.*, 2012, lk)

Seoses pandeemia levikuga, kui kogukonna liikmed hakkasid kohtuma avalikus ruumis, tekkis vajadus uuteks võimalusteks, kuidas kaasata kogukondasid, seda just eriti kriisiolukordades. Kogukonna kaasamine tähendab kogukonna liikmete kokku saamist arutamaks võimalusi kogukonna liikmete heaolu parandamiseks. See toimub kas eelnevalt kokkulepitud paigas või Covid-19 piirangutele kohaselt veebivahendusel. Selleks, et kaasata võimalikult palju ning erineva taustaga inimesi, tuleb rakendada erinevaid informatsiooni levitamise viise. Tuleb arvestada sellega, et kõik inimesed ei pruugi olla sotsiaalmeediaplattformide, nagu näiteks ülemaailmselt kasutatav *Facebook*, kasutajad. Lisaks sotsiaalmeediale on võimalus näiteks paberkirjade postitamine postkastidesse või telefonikõnede tegemine. (Fedorowicz *et al.*, 2020, lk 5-6)

Kriis mõjutas kogu kogukonda, eriti kogukondades elavaid riskirühmi, keda pandeemia enim ohustab. Riskirühmad on näiteks eakad ning krooniliste ja keeruliste haigustega inimesed, kelle viirusesse nakatumine ja selle läbipõdemine võis lõppeda halvimal juhul surmaga. Seetõttu sulgeti külastajate jaoks ka hoolekandeesutused nagu hooldekodud ja haiglad, et kaitsta nõrgema tervisega inimesi viiruse leviku eest. (Ito *et al.*, 2021, lk 1-2) Eakad, kes elasid oma kodudes, olid samuti isolatsioonis. Seetõttu olid need mitmed kuud, kus Covid-19 viirus oli niivõrd tundmatu ja uus kõikide jaoks, väga rasked, eriti vaimsele tervisele – polnud võimalik kohtuda lähedaste inimestega ning teenused, mida oldi harjunud kasutama, polnud enam ühtäkki kättesaadavad. Kogukonna panus sellele oli, et abivajajatele toodi vajalikud tooted kas ravimite või toidu näol koju ukse taha, vältides sellega kontakti ning hoolitsedes selle eest, et riskirühma inimesed ei peaks ise välja minema.

Eakate inimeste jaoks on väga oluline heaolu teguriks sotsiaalsus ja suhtlemine. Paraku on kodus elavatel eakatel võrreldes nendega, kes elavad hooldekodus, olukord heaolu osas kehvem. Kodustel eakatel inimestel on vähem sotsiaalset suhtlust ning nad osalevad

vähem kogukondlikes tegevustes. Seda põhjusel, et kui eakal inimesel on raskendatud liikumisvõime, siis ta ei lähe niisama suurema põhjusega kodust välja ning see omakorda vähendab teiste eakaaslastega suhtlemist ja ühistegevustest kõrvale jäämist. Antud olukord võib mõjutada negatiivselt vaimset tervist. Võivad tekkida terviseprobleemid, samuti tekib üksildustunne, mis omakorda võib kujuneda depressiooniks ehk elurõõmu kadumine ja energiataseme alanemine. Seetõttu on väga oluline see, et eakad inimesed saaksid osaleda kogukondlikus tegevuses ning saaks tarbida näiteks kogukonnateenuseid. Pandeemia ajal kulus aga kodus olevatele eakatele sotsiaaltöö osas rohkelt ressursi. Lisaks kodukülastustele suheldi eakatega telefonikõnede kaudu ning mõnevõrra sai pakkuda ka internetipõhiseid teenuseid. (Liu *et al.*, 2021) Üksildastele vanadele inimestele on loodud teenus, milleks on vabatahtlik seltsiline. Vabatahtlik seltsiline on inimene, kes panustab oma aega ja energiat, et veeta aega üksildase eaka inimesega kas eaka enda kodus, haiglas või hooldekodus, sealhulgas ise kasu saamata. Läbiviidud küsitluse põhjal pakub see tegutsemine vabatahtlikele rõõmu ja tunnet, et ollakse kellegi jaoks vajalik. (Viltrop *et al.*, 2020)

Covid-19 viiruse leviku tõttu hakkasid inimesed hoidma distantsi eelkõige vanemate ja haigustele vastuvõtlikumate inimeste tervise kaitsmiseks. Selle tõttu piirati mitmel pool ka kogukonnateenuste pakkumist eakatele. Jaapanis tehtud uuringud kogukonnateenuste kasutamise osas näitasid, et nende tarbimine on võrreldes Covid-19 pandeemia eelse ajaga jäänud vähemaks. Muutnud ei ole aga koduviisiitide teenuse osakaal. (Ito *et al.*, 2021, lk)

Lisaks vaimse ja füüsilise tervise kahjustustele, mõjub Covid-19 paljude inimeste jaoks rängalt ka majanduslikult. Paljud majandussektori asutused on pidanud viiruse levikust tulenevate piirangute tõttu sulgema kas ajutiselt või igaveseks oma ukсед. See omakorda on jätnud paljud inimesed töö ja sissetulekuta, mis paneb inimesed keerulisse olukorda, kus puudub kindlustunne. Selle kõigega on kohati vaimselt väga keeruline toime tulla. Inimeste vaimse tervise heaolu jaoks on oluline, et nad saaksid psühholoogilist tuge ja kellegagi oma muredest ja hirmudest rääkida. Juhul, kui pole võimalik füüsilist kontakti lubada, on siiski võimalik inimesega silmast silma kohtuda veebiteel interneti ühendusel videokõne kaudu. (Vigo *et al.*, 2020)

Kogukonnakeskuse töökorraldus Covid-19 pandeemia ajal on olnud keeruline. Seda põhjusel, et Eesti Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud nõuetele vastavalt ei tohtinud inimesed pandeemia alguse aegadel esimese koroonalaine ajal, kui kehtestati üleriigiline eriolukord, kokku saada ning pidid olema kodus luku taga. Asutused, mis ei olnud eluks esmavajalikud nagu näiteks koolid, riidepoed, salongid pidid oma ukseid ajutiselt sulgema ning avatuks jäid vaid toidupoed, apteegid ja haiglad. (Rüütel *et al.*, 2020, lk 8)

Viimastel kriisiaastatel on kogukonnakeskuste töö muutunud inimeste eluks vajalike teenuste pakkumise keskmeks. Ajal, kui paljud inimesed kaotasid töö ehk sissetuleku ja seejärel kodu, on hakanud kogukonnakeskused pakkuma toimetulekuabi näiteks peavarju ja toidupakkide näol. Covid-19 pandeemia muutis mõnevõrra kogukonnateenuste tähendust – kui enne pandeemia algust olid olulisel kohal näiteks huviringide ning meelelahutuse pakkumine, siis pärast pandeemia algust muutus oluliseks eluks esmavajalikud tegurid nagu näiteks toit, meditsiin ja elukoht. (McShane, Coffey, 2022, lk 1)

Kokkuvõtteks võib öelda, et Covid-19 pandeemia on mõjunud kogukondlikule tegevusele negatiivselt. Inimeste jaoks oli väga pikka aega kättesaamatud kogukonnateenused, mille tarbimisega oldi varasemalt enne pandeemia algust harjunud. Viiruse levikust tingitud piirangute tagajärjed on tekitanud suurema vajaduse vaimse tervise parendamiseks loodud teenuste järele. Kui varem saadi kokku näiteks kogukonnakeskustes ühistes ringides, siis sel pandeemia perioodil, kui see enam võimalik ega lubatud polnud, kujunes uueks kohtumiskohaks avalik ruum. Avalik ruum kui näiteks pargid, välised mänguväljakud ja kergliiklusteerajad. Kahjuks on pandeemia mõjutanud inimeste vahelist suhtlusvajadust, mis on olnud eriolukorra ajal kodus oldud ajal jäänud vajaka. Inimestel puudus otsene silmast-silma suhtlemise võimalus – seda tuli teha distantsilt kas telefoniteel, videosilla kaudu või kirjutades.

2. PÄRNU LINNA KOGUKONNAKESKUSTEST COVID-19 PANDEEMIA TINGIMUSTES

2.1. Ülevaade Pärnu linnast ja kogukondlikust tegevusest

Pärnu on tuntud kui suvepealinn, mis on eriti suveperioodidel populaarne ning seda külastatakse eelkõige rannapuhkuse eesmärgil. Eesti suvepealinna tiitli sai Pärnu aga alles 20. sajandil. Enne seda olid sellel teistsugused nimetused – 14. sajandil Hansalinn, 16. sajandil administratiivkeskus, 17. sajandil sootuks ülikoolilinn, 18. sajandil aga kaupmeeste linn ja sajand enne suvepealinna tiitli pälvimist oli Pärnu linn kuurortlinn. (Pärnu Linnavalitsus, s.a.)

Pärnu linna territoorium on pärast kolme Pärnu maakonnas asuva valla ühinemist Pärnu linnaga 2017. aasta haldusreformi käigus kasvanud mitmekordselt ning liitmise tulemusel on linna pindala on kokku 858,07 km². Vallad, mis linnaga ühinesid, on Audru, Tõstamaa ja Paikuse ning nendest said pärast Pärnu linnaga ühinemist osavallad. Inimesi elab Pärnu linnas 01.01.2022 seisuga kokku 50 934. (Pärnu Linnavalitsus, s.a.) Seetõttu on see linn Eesti kõige suurem omavalitsus, mis on suuruselt peaaegu võrdne Berliiniga ehk Saksamaa suurima linnaga. (Puhka Eestis, s.a.)

Pärnu keskuslinn jaguneb erinevateks piirkondadeks ehk linnaosadeks: nendeks on Vana-Pärnu, Ülejõe, Rääma, Tammiste, Lodja, Raeküla, Mai, eeslinn, kesklinn ja rannarajoon. (Võigemast, 2021) Pärnu linnas on viis gümnaasiumi, põhikooli on kokku 14, mis on nii linnas sees kui ka väljaspool linna osavaldades. (Pärnu Linnavalitsus, s.a.) Lisaks on veel näiteks haigla, tervisekeskused, spordisaalid, pargid, noortekeskused, raamatukogud, rahvamajad, kogukonnakeskused ja kergliiklusteed.

Pärnu linnas on palju erinevaid kogukondi ja kogukonnakeskuseid, mis paiknevad erinevates linnaosades ja maapiirkondades. Kogukondadel on väga suur roll kohalike

traditsioonide säilitamisel ning kõigel muul, mis teeb iga piirkonna omanäoliseks ja eriliseks. (Pärnu linna arengukava aastani 2035, 2018 lk 9)

Pärnu arengukava aastani 2035 dokumendis on välja toodud, et Pärnu kogukondliku arengu toetamiseks on oluline väärihinnata kogukondade identiteeti, traditsioone lisaks ka pärandkultuuri ning neid tuleb säilitada ja arendada. (Pärnu linna arengukava aastani 2035, 2018, lk 14) Selleks, et kogukondlikku arengut toetada, makstakse erinevaid toetuseid. Näiteks Pärnu Linnavalitsusel on kultuuri valdkonnas tegutsevate MTÜ-de tegevustoetus, mida saavad erinevad kultuuriühingud, kogukonnakeskused ja avatud kultuurikeskused, kes on registreeritud tegutsema Pärnu linna valduses. Need jagunevadki kolmeks erinevaks toetuseks, millel on igal ühel erinevad kriteeriumid, mida toetuse maksmisel arvestatakse. Neid saab vastavalt institutsiooni olemusele taotleda – kogukonnakeskuse puhul siis täpselt kogukonnakeskuste toetust. (Pärnu Linnavalitsus, s.a.)

Pärnu linnal puudub ühtne loetelu kõikidest kogukonnateenuste pakkujatest ning kogukonnakeskuse rolli mängivad erinevad asutused, nii kodanikuühendused kui kohaliku omavalitsuse allasutused, mistõttu on ühtset ja lõplikku loetelu keeruline koostada. Töö autor lähtus alljärgneva loetelu koostamisel Pärnu linna kodulehel olevast infost. Pärnu linna kogukonnakeskused, kes pakuvad erinevaid kogukonnateenuseid nii noortele kui eakatele asudes asukohalt erinevates Pärnu linna piirkondades, on: Nooruse Maja, Raeküla Vanakooli keskus, Pärnu Ingersoomlaste Selts, Maarja-Magdaleena Gild, Tervise Kultuurikeskus, Vana-Pärnu Kultuurikeskus, Audru Kultuurikeskus, Aruvälja Külakeskus, Eassalu-Neitsi Külustuskeskus, Jõõpre Rahvamaja, Lavassaare Rahvamaja, Lindi Rahvamaja - haldab Lindi Külaselts, Sanga Seltsimaja, Seljametsa Külamaja, Kastna külamaja, Manija saarekeskus, Seliste külatuba, Tõhela Rahvamaja, Tõhela Päevakeskus, Tõstamaa Käsitöökeskus ja Tõstamaa Rahvamaja. (Pärnu linn, s.a.) Selleks, et saada ülevaate, mis teenuseid ja millistele sihtrühmadele eelnimetatud kogukonnakeskused Pärnus pakuvad, koostati tabel. (Lisa 2)

Kokkuvõtteks võib öelda, et Pärnu linna sotsiaalne infrastruktuur on mitmekülgne ja erinevaid võimalusi pakkuv. Leidub tegevust nii ruumides sees kui ka värskes õhus olemisel. Selleks, et säiliks asukohale omapärased tavad ja traditsioonid, mis eristavad Pärnut teistest linnadest ja piirkondadest, tuleb kohalikel kogukondadel selle eest hea

seista ja sellesse panustada. Selleks aga, et kohalikud kogukonnakeskused saaksid tegutseda ja oleksid jätkusuutlikud, toetab Pärnu linn kogukonnakeskuseid erinevate toetuste abil.

2.2. Uurimistöö metoodika

Antud lõputöö uurimismeetod on kvalitatiivne. Kvalitatiivse uurimistöö andmete kogumise meetodid on näiteks intervjuu, vaatlus, erinevad uuringud ja analüüsid, kus informatsiooni saadakse kas suulise vestluse tulemusel või kirjalikult. See meetod võimaldab kõige paremini mõista inimeste mõtlemis- ja käitumismustreid ning seda kasutatakse eelkõige juhtudel, kui uurimisobjektiks on inimene ja inimeste kogetu, tunded ja arvamus. (Õunapuu, 2014, lk 52-53) Kvalitatiivne metoodika pole seotud numbriliste näitajatega, pigem põhineb inimeste, olukordade ja tegevuste mõistmisel (Queirós *et al.*, 2017, lk 370). Kvalitatiivsete uuringute peamisteks tugevusteks peab Mohajan järgmiseid tunnuseid: avatud küsimused võimaldavad avastada midagi sootuks uut või käsitleda laiahaardelisemalt uuritavat teemat, saadakse detailide-rohket informatsiooni, inimestel on võimalik rääkida avatult. Saab põhjalikuma ülevaate erinevatest vaatenurkadest ning selgust ka keerulisemate temade käsitlemisel. Samuti puuduvad ranged piirangud ja raamid, pigem on soositud loovus ja innovaatiline lähenemine. (Mohajan, 2018, lk 18)

Töö autor kasutas andmete kogumiseks poolstruktureeritud intervjuud, mis võimaldas saada subjektiivseid arvamusi ja respondentide kogemusi, mis pandeemia tingimustes kogukonnakeskuste töökorralduses tekkisid. Poolstruktureeritud intervjuu on eelnevalt ettevalmistatud küsimustega (Lisa 1), kuid situatsioonipõhise lähenemisega, mille kulgemine pole kinni raamides ning selle küsimuste järjekord ja sõnastus võib selguda selle protsessi käigus (Queirós *et al.*, 2017, lk 171-172).

Intervjuuküsimuste koostamisel lähtuti teorias kasutatud allikatest, peamiste allikatena olid küsimustiku aluseks Vihma, Lippus (2014) ja McShane, Coffey (2022). Küsimusi on intervjuukavas kokku 18, mis on jaotatud kaheks osaks – esimene osa on kogukonnakeskuse rollist Pärnu linnas ning teine osa COVID-19 pandeemia mõju kogukonnakeskuste tegevusele.

Valim on kindlast sihtgrupist väljavalitud osa (Õunapuu, 2014, lk 139) Lõputöö raames läbiviidavas uuringus kasutas töö autor ettekavatsetud valimit, mis tähendab, et uuringusse valiti kogukonnakeskused kindlate kriteeriumite alusel (Õunapuu, 2014, lk 143). Valiku uuritavatest kogukonnakeskustest langetas töö autor. Valimisse sattunud kogukonnakeskused pidid vastama kriteeriumitele, milleks olid:

- kogukonnakesksed institutsioonid;
- panustatakse piirkondliku elu arengusse ja jätkusuutlikkusse;
- mitmekülgsed kogukonnateenuste pakkumine erinevas vanuses ja erinevate huvidega inimestele;
- asukoht ehk kogukonna geograafiline määratlus – Pärnu linna erinevates piirkondades tegutsevad kogukonnakeskused.

Käesolevas lõputöös uuriti eelkõige Pärnu linna sotsiaalseid ehk institutsioonil põhinevad kogukondi, kes on seotud kindla institutsiooniga ja soovivad selle kaudu ja koostöös oma kodukandi elu edendada ja elukvaliteeti parendada. Valimisse kuulusid Pärnu linnas tegutsevad kogukonnakeskused, kes on tüübilt multiteenuskeskused, pakuvad erinevaid kogukonnateenuseid erinevas vanuses ja huvidega inimestele ning asuvad erinevates Pärnu linna piirkondades. Valimi moodustamisel lähtus töö autor sellest, et esindatud saaksid erinevad Pärnu linna piirkonnad – nii linnasisesed kui ka maapiirkond.

Uuringus osalemiseks andis nõusoleku kuus Pärnu linna kogukonnakeskuse esindajat, kes jagasid oma kogemusi kogukonnakeskuse tööst Covid-19 pandeemia ajal ja piirangutest tulenevatest tingimustest. Uurimises osalenud kuus Pärnu linnas tegutsevat kogukonnakeskust olid Pärnu Raeküla Vanakooli keskus, Lindi Külaselts, Nooruse Maja, Pärnu Aianduse ja Mesinduse Selts, Tõstamaa Käsitöökeskus ja Vana-Pärnu keskus ning nendest kogukondadest antakse järgnevalt ka täpsem ülevaade. Uuringus osales Tõstamaa Käsitöökeskus seetõttu, et Tõstamaa Rahvamajaga ei saadud kontakti. Ajal, mil töö autor intervjuude läbiviimisega tegeles, toimus rahvamajas juhataja vahetus. Selleks, et saada ülevaade ka Tõstamaa kui maapiirkonna osas, leidis töö autor alternatiivlahenduseks intervjuuerida kohaliku käsitöökeskust, kes vastas uuringu kriteeriumitele – tegevused erinevas vanuses inimestele, erinevad tegevused käsitöövaldkonna lõikes olles aktiivsed kogukonna erinevates ettevõtmistes nagu näiteks laadad, kursused ja laagrid.

Raeküla linnaosa kogukonda seob pika ajalooga ja suure väärtusega hoone, milleks on Pärnu Raeküla Vanakooli keskus, mille tegevusampluaa on väga lai ja mitmekülgne (Pärnu Raeküla Vanakooli keskus, s.a.). Maapiirkonnas on näiteks Lindi külas tegutsemas Lindi Külaselts, mis koondab aktiivseid kohalikke, kes soovivad vabatahtlikena panustada küla arengusse ja erinevatesse tegemistesse. Lindi külas on kogukonnakeskuseks tegutsev külaseltsi hallatav vana koolimaja ning vähesemal määral ka uus koolimaja, mis on ühtlasi ka kohalik rahvamaja. (Lindi Külaselts, s.a.) Nooruse Maja ja Pärnu Aianduse ja Mesinduse Selts (Pärnu AMS) tegutsevad mõlemad Pärnu kesklinna Rääma piirkonnas, kuid neil on erinevad sihtrühmad, kellele teenuseid pakutakse – Pärnu AMS pakub aianduse, mesinduse, folkloori ja kodukultuuripõhiseid teenuseid ning Nooruse Majas toimuvad sündmused, koolitused, ruumide rent ja erinevad ringid. (Nooruse Maja, s.a.) Tõstamaa Käsitöökeskus pakub 2010. aastast lastele ja täiskasvanutele, kes huvituvad käsitööst, erinevaid võimalusi oma huviga tegelemiseks ja selle arendamiseks. Lisaks kõigele muule on võimalik õppida ka rahvarõivaste tegemist. (Tõstamaa Käsitöökeskus, s.a.) Kuuendaks kogukonnakeskuseks, kes oli nõus intervjuud andma, on Vana-Pärnu keskus. Sealne selts alustas tegevust 2000. aastal eesmärgiga arendada kodukoha elu ja kogukondlikku liikumist. (Vana-Pärnu keskus, s.a.)

Töö autor võttis intervjuueeritavatega ühendust kirjateel, kirjutas tutvustas uurimistöö sisu ja selle eesmärgi. Seejärel lepiti kokku mõlemale osapoolle sobiv aeg ja koht intervjuu läbiviimiseks. Intervjuude läbiviimise periood oli märtsikuu, iga nädal tehti kuni kolm intervjuud. Keskmise kestvus oli 30 minutit – mõni kestis kauem, teine jällegi vähem. Kõik intervjuud salvestati mõlema osapoolle nõusolekul diktofoniga. Kaks kohtumist toimusid videokõne vahendusel *Zoomi* keskkonnas, ülejäänud neli silmast-silma kohtumisel. Intervjuud toimusid märtsikuus, perioodil 09.03.22-31.03.22. Seejärel analüüsiti saadud andmeid kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodiga. Analüüsiti saadud andmete erinevusi ja sarnasusi erinevate kogukonnakeskuste puhul – mis andmed kattusid või sarnanesid ning mis erinesid (Õunapuu, 2014, lk 183).

Uurimise tulemused on esitatud küsimuste ja teemade kaupa koondades respondentide ühised kui eriarvamused. Teksti ilmestamiseks on uurimistulemuste analüüsis esitatud väljavõtteid ehk tsitaate respondentide vastustest. Vastanute anonüümsuse säilitamiseks on nad kodeeritud ehk igale uuringus osalenud kogukonnakeskusele anti oma kood,

milleks oli KK ehk kogukonnakeskus ning seejärel number 1-6. Iga kogukonnakeskuse number sõltus sellest, mitmendana antud asutusega intervjuu tehti.

2.3. Uurimistulemuste analüüs

Uurimistulemused esitatakse järgnevalt kahes osas, kus esmalt käsitletakse respondentide hinnanguid üldiselt kogukonnakeskuste rollile Pärnu linnas ning teises alapeatükis uuritakse kuidas mõjutas COVID-19 pandeemia kogukonnakeskuste tegevust ning mil moel sellega toime tuldi.

2.3.1. Kogukonnakeskuste roll Pärnu linna kogukonnakeskuste hinnangul

Uuringus osalenud kogukonnakeskused on oma tegevust alustanud väga erineval ajal (Tabel 1.). Kõige kauem tegutsenud kogukonnakeskus on aastast 1923 ning kõige uuem on 2010. Teiste kogukonnakeskuste tegevus jääb eelpool nimetatud ajavahemiku sisse.

Tabel 1. Kogukonnakeskuste tegutsemise aastate algused. Autori koostatud.

Kogukonnakeskus	Tegutsemise algus
KK1	2006
KK2	1923
KK3	2003
KK4	1919
KK5	2000
KK6	2010

Tabelist 1 on näha, et kõik osalenud kogukonnakeskused olnud tegevad juba enne pandeemia algust ehk aastat 2020 ning omavad varasemaid kogemusi kogukonnatöös.

Küsimusele, millistele sihtrühmadele on kogukonnateenused peamiselt mõeldud, vastati üldiselt nii, et pakutavad kogukonnateenuseid on mõeldud igas vanuses inimestele. Vastajad tõid oma teenustes ka erisusi välja kas sihtrühma vanuse või valdkonnaga seoses. Näiteks KK5 ütles, et nende teenused on mõeldud eelkõige vanemas eas inimestele, kellele oleks koht ja põhjus kodust väljas käia. KK4 rõhutas rohkem oma tegevuste valdkonda, mis aja jooksul on muutunud aianduselt ja mesinduselt pigem kultuuri- ja folkloorikesksemaks: „Vanasti oli rohkem aiandus, mesindus ja kõik see valdkond, kus inimesed said näpud mullaseks ja toit lauale, kuid nüüd alates 80ndatest

aastatest hakkas selle kõrvalt ka kultuur. Kultuuris on põhiprogramm folkloor. Püüame hoida esivanemate traditsioone.”. (KK4)

Kokkuvõtteks tõdes autor, et kogukonnakeskuste tegevuste valik on võrdlemisi lai ja mitmekülgne ning suurem osa inimestest, kellel vähegi huvi ja tahtmist, leiab endale midagi meelepärast. Kui peaks juhtuma, et millestki tuntakse puudust, tasub vaid sellest rääkida ning seejärel tõenäosusega proovitakse leida probleemile sobiv lahendus nii, et kõik oleksid lõpuks rahul. Pakutavateks tegevusteks on erinevad huvialaringid nagu näiteks laulmine, tantsimine, näitering, noortekeskuse tegemistes osalemine ning kunsti- ja käsitööring. Lisaks veel laagrid ja sündmused. Sündmused, mis on mõeldud kõikidele kogukonna liikmetele – erinevad kontserdid, traditsioonilised tähtpäevade tähistamised, aga ka uued ettevõtmised ja projektid.

Edasi uuris autor respondentidelt, kuidas vastajad oma keskuste rolli kogukonnas tunnevad. Saadud vastused peegeldavad ühtselt, et kogukonnakeskused tunnetavad ja tajuvad, et on oma kogukondades väga olulisel kohal ning nende tegevus on inimeste jaoks suure tähenduse ja vajadusega. Tuuakse välja, et kogukonnakeskusena ollakse inimestele alati kättesaadavad ja ollakse kohaks, kus on võimalik erinevatele probleemidele lahendust leida. Mitmed vastajad rõhutavad, et ollakse kohaks kuhu tulla regulaarselt ning on teadmine, et ei olda üksi. Nii toob KK5 välja oma arvamuse: „Külas on hingekarjana kiriku kõrval kogukonnakeskus. Väga oluline roll on kogukonnakeskusel. See on hingehoidja. Inimesed säravad, kui neil on koht, kuhu neid oodatakse ja neil on teadmine, et neil on koht, kus käia ja kuhu saab alati tagasi tulla.“. (KK5)

Sama kinnitab KK1, mis ütleb, et nende keskuses saavad abi kõik, kes julgevad oma murest rääkida ja abi küsida, ehk teisisõnu on inimestel kogukonnakeskuse näol tugisammas, mille najale saab vajadusel toetuda. Kogukonna liikmetel on koht, kuhu pöörduda ja teadmine, et nad pole üksi.

Lisarolli toovad välja KK6 esindajad, kes on veendumusel, et nende roll on ülioluline, kuna nad hoiavad kogukonda koos. Eriti põhjusel, et tegemist on äärelinna ning ühtlasi ka maapiirkonnaga, siis tuleb hoolitseda selle eest, et inimesed lihtsalt ära ei kaoks.

Küsimusele, kas on tunne, et kogukonnakeskused teeksid mõne teise institutsiooni tegemata tööd, vastasid kogukonnakeskuste esindajad justkui ühest suust eitavalt. Pigem nimetavad mõned keskused seda koostööks ning tuntakse, et nende tööd on vaja. KK1 juhataja pigem tõdeb kurbusega, et viimastel aastatel on tal üha enam jäänud tunne, et nende tööd ei hinnata vääriliselt. Ilmselt, kui keegi teine teeks seda, mida teevad nemad, hinnataks märksa rohkem. KK4 esindaja usub, et kõik teevad oma tööd omamoodi ning võib-olla peavad nemad mõnevõrra pingutama rohkem selle nimel, mis mõnel teisel kergemini kätte tuleb.

See, kuidas kogukonnakeskused näevad ideaalis kogukonnakeskuse rollina kogukonnas, on mõneti erinev. KK5 arvates oleks ideaalne, kui oleks võimaluste rohke maja. Inimesed saavad käia ja tegutseda, tundes ennast hästi ning olles alati tagasi oodatuna. Paraku neil endil selliste võimalustega maja pole. KK1 juhataja sõnul on nad ideaali lähedal ning ta toob välja:

Meie oleme ideaali lähedal. Oleme inimestele olemas vaatamata vanusele - noored kuni eakad. Oleme olemas erinevate huvialade esindajatele. Kogukonnakeskus peab arenema vastavalt kogukonna vajadusele. Kui inimene tuleb mõne huvialaga majja ja ta uudistab, kas seda on võimalik teha või see juba on, siis istume maha ja arutame, kuidas oleks võimalik inimeste grupi huvialadele vastavat keskkonda luua. Kui kogukonnaliige tuleb keskusesse, siis leiame talle kas olemasoleva tegevuse, millega ta saab liituda või otsime lahendusi, kuidas näiteks poole aasta või aasta jooksul talle huvipakkuva tegevus luua. Kogukonnakeskus areneb koos oma kogukonna liikmetega. (KK1)

KK4 esindaja arvates on oluline teha oma asja ja teha seda hästi. Nende eripära on folkloori elushoidmine, mida keegi teine pole seni teha võtnud. Nad on kindlal veendumusel, et jäävad oma maaläheduse juurde. KK2 väärtustab paindlikkust. Vajaduse tekkimisel muudetakse oma pakutavaid teenuseid vastavalt. KK3 esindaja arvates on ideaalne see, kui inimesed on soovivad koos midagi ära teha ja tehtavast osa võtta. Inimesed oleksid rahul ning säiliks siiras soov koos tegutseda. KK6 esindaja arvates võiksid kogukonnakeskused olla piirkonna kultuuri ja traditsioonide tutvustajad, hoidjad ja kandjad, läbi kelle peaks elav kultuur käima. Selleks, et ideaalideni jõuda, tuleb panna ühised eesmärgid paika, selle saavutamise nimel tööd teha ja vaeva näha. Tegutseda nii,

et ideaal oleks pidevalt silme ees motivaatoriks ja sihiks ning ühine teadmine, kes olla tahetakse ja kuhu jõuda soovitakse. KK3 esindaja tõi eraldi välja viisi, kuidas ideaalini jõuda. Selleks oleks positiivse hõlmamise ja kaasamise viisil, erinevate võimaluste pakkumise teel.

Kokkuvõtvalt tõdesid kõik vastanud kogukonnakeskuste esindajad, et ideaalis on kogukonnakeskuse roll vastavalt oma kogukonna liikmete huvidele, soovidele ja ootustele. Täidaksid inimeste vajadusi erinevate teenuste näol, käiksid ajaga kaasas ja vajaduse tekkel viiksid oma töös sisse vajalikud muudatused.

Küsimusega, millises suurusjärgus on kogukonnas aktiivselt panustavaid liikmeid, selgus, et igal keskusel on aktiivsete liikmete suurusjärk erinev varieerudes viiest paarikümne inimeseni. KK2 keskuses on erinevaid seltse, kes majas käivad, kümme ja neil on omad juhid, keda on reeglina aktiivseid rohkem kui üks. Peale selle on ümberkaudu inimesi, kellega korraldatakse kogukonna päeva ning neid on kokku kümme. Lisaks on aktiivseid vabatahtlikke ja üliõpilasi. KK4 on maja liikmeskond ligikaudu 150 inimest, kellest aktiivselt panustavaid on 5. KK1 on 1/3 kogukonnast. KK3 ligi kümme inimest. KK6 on liikmeid 17, küll aga kõige aktiivsemad on pooled nendest. Mõned on sellised, kes aegajalt seltsi satuvad ja hoiavad silma peal nende tegemistel. Veel on keskuses ka kursuslasi, kes käivad väga kauge vahemaa tagant – Soomest, Tallinnast ja Tartust. Nemad samuti toetavad ja kiidavad asju heaks ning aitavad sotsiaalmeedias infot levitada.

See, kuidas kaasatakse ja motiveeritakse inimesi panustama, on igal keskusel erinev. KK4 kaasab ja motiveerib inimesi panustama peamiselt juhataja, kõik on vabatahtlikkuse korras. Keskuse esindaja tõdeb, et inimestel on puudus ajast ja vahel ka motiveeritusest, aga kui toimuvad talgud, siis on väga suur hulk inimesi kohal, lausa mitukümmend. Üheks motivaatoriks on inimeste enda suur soov, et maja ja hoov korras oleks, sest kõik on huvitatud maja tegevuse jätkamisest ning samuti on siis hea koht, kus proovides käia. KK1 keskuses motiveerivad inimesi persoonipõhised tegevused. Keskuse juhataja sõnul ootavad inimesed isiklikku kutset – telefonikõne, sõnumit või e-kirja. Igale potentsiaalsele abilisele on vaja leida tema jaoks parim koht ja aeg. Inimeste enda kogemus, mis nad sündmuse korraldamise protsessist alustamisest lõpetamiseni saavad, on jällegi omakorda motivaatoriks. KK5 keskuses motiveerib üheskoos tegutsema

inimeste enda soov ja tahe midagi ära teha ja oma panus anda selleks, et neil oleks koht, kus käia, olla ja koos teha. KK2 pakutakse panustajatele midagi tänutäheks vastu. Näiteks projektides osalemisega, millega kaasnevad tasuta reisimised. Suveürituste korraldajatel on võimalik käia tasuta kontsertidel. KK3 keskuses kaasavad inimesi juhatuse liikmed ja eestvedajad. Samuti pakutakse aktivistidele kultuurilistest hüvedest osasaamist. KK6 kaasavad teisi tegevustesse juba olemasolevad aktiivsemad liikmed, lisaks inimeste isiklik soov kuhugi kuuluda. Seega kokkuvõtteks on keskuste meetodid motiveerimiseks erinevad, kuid eesmärk sama ehk keskuse aktiivsena hoidmine, et oleks koht, kus käia ja kohtuda.

Tegevused, millesse on kogukond kaasatud, on igal kogukonnakeskusel erinevad. Olgu nendeks näiteks sündmuste korraldamine või traditsioonilised talgupäevad. Üldjuhul olid kõik keskused ühisel meelel, et soovi korral leiavad kaasatust kõik kogukonna liikmed, kel soov ja huvi selleks suur ja pealehakkamist jagub. Kui rääkida väljakutsetest, mida pakub kogukonnakeskuse tegutsemine, toodi kõige enam välja majanduslikku poolt. Selleks, et kõik 12 kuud aastas elus püsida, tuleb näha ränka vaeva, eriti pärast COVID pandeemia leviku algust. KK1 tõi lisaks majanduslikule ellujäämisele välja veel palgatõusu. „...pole lihtsalt võimalik palka tõsta olenemata sellest, et meie valdkonnas seda tehakse. Seda sellepärast, et kui palkasid tõsta, siis pikalt enam poleks lootust jätkata“. (KK1)

Kokkuvõttes võib öelda, et igal kogukonnakeskusel on välja kujunenud omad viisid, kuidas inimesi erinevatesse tegevustesse kaasata ning kuidas aktiivseid kogukonna liikmeid motiveerida, seda kõike igatüüpi võimaluste piires, kes mida pakkuda saab ja selleks vajadust näeb.

2.3.2. COVID-19 pandeemia mõju kogukonnakeskuste tegevusele

Kogukonnakeskuste töökorraldusele ja tegevusele oli pandeemia mõju märgatav. Koroonapasside kasutuselevõtuga ei saanud teatud osa inimesi enam keskuseid külastada, teiste käest aga tuli hakata passi olemasolu kontrollima. Lisaks passidele tuli kontrollida ka maskikandmist. Erinõuete tõttu lõpetasid mõned inimesed keskustes üldse käimise ja pole siiani veel tagasi tulnud. Samuti mõjutas see ka töökorraldust. 2020. aasta kevadel,

kui kõik keskused sulgeti, polnud võimalik tööd jätkata. Hiljem olukorra paranemisel aga juhtus see, et inimesed ei tulnud enam keskusesse tagasi ning selle nimel tuli hakata tööd tegema. KK5: „Esialgu pandi ukсед kinni ja ükski ring ei tegutsenud. Hiljem mõneti taastus, ringid hakkasid taas tegutsema. Kontserdid olid enne pandeemiat kõik avalikud linnarahvale, nüüd pandeemia ajal hakati kontserte tegema vaid oma inimestele ... See olukord on emotsionaalselt eriti raskelt mõjunud.“. (KK5) Kogukonnakeskuse KK2 esindaja vaatab sellele ajale pigem positiivselt tagasi: „ ... töökorraldust pole üldiselt mõjutanud. Mõned asjad on saadud ka kodust teha, kuid sellegipoolest peab keegi alati majas kohal olema uste avamiseks.“. (KK2) Samamoodi ei kurtnud ka KK3: „Ei saa öelda, et väga oleks. Mõneti on inimestel lihtsam videokoosolekuid korraldada, mis on Covidi ajal saanud tavaks.“. (KK3)

Viirusest tulenevate piirangute tõttu on jäänud mitmed teenused ära, eelkõige avalikud üritused, mida ei ole saadud korraldada. Inimesed kas ei saanud passinõude tõttu minna või asi jäi lihtsalt hirmutunde taha. KK6 korraldati individuaaltunde, samuti leidis KK1 erinevaid loominguilisi lahendusi. Näiteks toimusid individuaalteeningud, kus saali põrandale olid joonistatud iga inimese jaoks oma kastike, mille sees olla.

Pandeemiaolukorda hinnati erinevalt – mõne keskuse jaoks oli raske, mõne teise jaoks mitte nii väga raske. Esimesel koroona-aastal olid ka toetused, mis aitasid keskuste toimetulekule kaasa. Hiljem tuli kasutusele võtta reserve ja muid ressursse, et tekkinud majanduslikke auke, nagu näiteks arvete ja töötasude maksmised, täita.

Esimese koroonalaine ajal oli raske, sest olukord oli uus ja tundmatu. Hiljem harjuti, suhtuti sellesse võimalikult positiivselt ja loovalt ning õpiti sellega elama ja toimetama. Kasutusele tuli võtta reserve ja muid ressursse. KK1 tõdeb, et selleks, et olukord mõnetigi kergem oleks olnud, saanuks Pärnu linn aidata inimliku käitumisega. Ametnikud oleks võinud rohkem huvi tunda, kuidas saadakse hakkama ja kuidas nad saaksid toetada. Piisanuks esialgu sellestki, et mõni ametnik oleks läinud keskusesse asju arutama. See süvendas keskuse töötajates tunnet, et KK1 tegutsemine ei ole üldse oluline. Samuti ei jagatud inimkeeli infot. Kui info kohta küsiti, siis edastati vaid suunavaid linke. Aja möödudes ei tehtud enam sedagi, suunati vaid küsimise peale informatiivsele veebilehele. Selles raskes olukorras oli teisalt suureks abiks Tartu linn, kes jagas vajalikku informatsiooni, mida oodanuks Pärnu Linnavalitsuselt.

Huvi kogukonnateenuste järele on pandeemia leviku tagajärjel vähenenud. Inimesed ei tule enam kodust välja keskusesse. Selle põhjus võib olla hirm, aga ka nüüdseks juba harjumus. Inimesed ei ole enam harjunud niimoodi väljas käima kui varem käidi. KK1 keskuse juhataja hinnangul kulub inimestel vähemalt paar aastat selleks, et inimesed harjuvad uue olukorraga, et KK1 on nende jaoks siiski olemas ning teised inimesed pole inimestele ohtlikud.

Selleks, et abivajajaid inimesi pandeemia olukorras toetada, on tulnud rakendada erinevaid meetodeid. Näiteks vaimse toe pakkumine, kus inimesed saavad oma muredest ja hirmudest rääkida ja et on olemas keegi, kes kuulaks ja oleks toeks. Lisaks anti inimestele teadmine, et kui vaja, käiakse nende eest poes ja tuuakse kontaktivabalt ja turvaliselt kõik vajalik koju kätte.

KK1 omandas pandeemia-aastate jooksul tugevama tausta. Seda põhjusel, et nad ei katkestanud kordagi tegutsemist koroonalainete ajal. Pidevalt leiti erinevaid võimalusi ja loovaid lahendusi, kuidas tegutsemist jätkata. Nüüd inimesed helistavad ja kirjutavad, et uurida, kas saaks teha koostööd.

Teised keskused ei tunneta muutunud ootuseid ja rolle kogukonnakeskuste osas. Nende arvates kannab kogukonnakeskus samasugust rolli edasi, mis oli enne koroonapandeemia algusaega. Teisisõnu on kogukonnakeskus koht, kuhu inimene on alati oodatud, kuhu inimene tuleb rõõmuga aega veetma ja teenuseid tarbima ning lahkudes on tunne ja teadmine, et ta on alati tagasi oodatud.

Pärnu linna kogukonnakeskuste esindajatega vesteldes saadud informatsiooni põhjal teeb töö autor kolm põhilisemat järeldust, kuidas COVID-19 pandeemia kogukonnakeskuste töökorraldust mõjutas.

Esiteks mõjusid pandeemia aastad emotsionaalselt, kuid eelkõige majanduslikult väga raskelt. Kui enne pandeemiat teenisid kogukonnakeskused isemajandades erinevate pakutavate teenustega suurema osa sissetulekutest, siis pandeemia tegi selle võimaluse esimesel koroonaaastal peaaegu et võimatuks. Nagu selgus KK1 juhatajaga vestlemisel, siis need mõjutused kestavad veel siiani ja ilmselt ka veel mõnda aega. Ressursside

puudus muudab kogukonnakeskuste tulevikus ellujäämise ja tegutsemise suure küsimärgi alla.

Teiseks muutis emotsionaalselt kurnavaks ka koroonapasside kontrollimine. Nende esitamise nõude tõttu kaugesid mitmed varasemad keskuste külastajad, kellel polnud vaksineerimiskuuri läbitud või koroonaläbipõdemist olnud. Selletõttu lõpetasid mitmed ringid ka oma tegevuse või jätkasid vähendatud koosseisus. KK1 lähenes sellele nõudele teise nurga alt. Nemad pole inimestelt kordagi nõudnud passi esitamist, maski kandmist ega käte desinfitseerimist. Nemad ei soovi olla teiste inimeste terviseandmetest teadlikud ja selle järgi nii-öelda inimesi sildistada, samuti olid nemad seisukohal, et see on iga inimese enda valik, kuidas oma tervise eest hoolitseda – kes ja kui palju maski kannab või käsi puhastab.

Kolmandaks kogukonnateenuste pakkumine muutus. 2020.aasta märtsikuus, kui kõik keskused pidid viiruse leviku tõttu ukсед sulgema, ei saanudki inimestele kogukonnas midagi pakkuda. KK1 reageeris olukorrale vastavalt- selleks, et noortekeskuse noortega side ei katkeks, läksid tegevused veebipõhisteks ning hiljem jätkati esimesel võimalusel koos käimist. Nagu selgus, oli see tagasitulemine aeganõudev, sest üksteist kardeti. Keskus pidi väga palju vaeva nägema, et teha selgeks, et me pole üksteisele ohtlikud, eriti kui tegevused toimusid värskes õhus ja suurel territooriumil, kus ruumi distantsi hoida piisavalt. Lisaks noortele pakuti sündmusi ka täiskasvanutele. Selleks pidi olema väga loov ja mõtlema erinevaid lahendusi välja. Kui siseruumides keelati tegutsemine ära, siis hakkas KK1 korraldama sündmuseid õues. Nendel sündmustel said osaleda kõik soovijad olenemata sellest, kas inimesel on koroonapass või mitte. Paljud keskused pidid tõdema, et teenuseid on kas jäänud vähemaks või üldse mõnel määral pakkumine lõpetatud.

Kokkuvõtteks võib öelda, et Covid-19 on mõjutanud kas vähemal või rohkemal määral iga kogukonnakeskuse tööd ning esitanud sellega erinevaid väljakutseid, kuidas olukorraga toime tulla ning selle pandeemia lõpuks edukalt väljuda. Keskused on pidanud leidma erinevaid võimalusi, kuidas olenemata viiruselevikule oma tööd jätkata nii, et kõikide tervis oleks hoitud ja kaitstud. Nagu selgus, pole olemas lahendamatu olukordi. Selleks tuleb lihtsalt mõelda loovaid ja toimivaid lahendusi.

2.4. Arutelu ja järeldused

Kogukonnakeskustel on Pärnu linnas kandev roll. Selleks, et inimene ei tunneks ennast üksildasena või eraldatuna teistest piirkonna elanikest, on selleks hea võimalus külastada kodule lähimat kogukonnakeskust. See koht võimaldab kohtuda ja tutvuda teiste kogukonna liikmetega, veeta koos mõnusalt aega ja osaleda pakutavates kogukonnateenustes. See tähendab, et kogukonnakeskustel on suur roll pakkuda kohalikele inimestele meelelahutust. Nagu selgus Covid-19 pandeemia ajal, tuleb kogukonnakeskusel võimalusel veel pakkuda kohalikele abivajajatele toimetulekuabi ning vaimset tuge ja toetust.

Käesoleva lõputöö uuringus osalesid kogukonnakeskused, mis on tüübilt multiteenuskeskused. Seda tüüpi keskustel on võimalik pakkuda kogukonna liikmetele erinevaid ja mitmekülgseid kogukonnateenuseid. Lisaks on keskustel võimalik kohandada teenuste pakkumist vastavalt kogukonna liikmete vajadustele ja ootustele. KK2 tõi intervjuu käigus näite, et aastaid tagasi, kui ligipääs interneti kasutamisele oli teatud osa inimestele piiratud, olid avatud internetipunktid, kus inimesed pääsesid soovi korral kasutama interneti, selle hulgas ka eelnimetatud kogukonnakeskuses. Nüüd, kui suurel osal inimestest on endal kas isiklik nutitelefoni või arvuti ja internetipakett, pole sellisele teenusele enam vajadust ega suuremat nõudlust. Selle asemel saab pakkuda teenuseid, mida inimesed praegusel ajaperioodil rohkem vajavad. Intervjuude tulemustest saadi kinnitust, et valimis olnud kogukonnakeskused tegutsevad eesmärgiga parendada kohalikku elukvaliteeti, pakkudes kogukonnateenuseid, suurendades sellega kogukonnatunnet. Inimestel on koht, kus käia, iga kogukonna liige on keskusse oodatud ning tegevust jagub paljudele huvilistele, kuna keskustes teenuste valikud on mitmekülgsed. Kui mõni teenus osutub aja jooksul ebavajalikuks ja huvi selle vastu kaob, asendatakse see mõne teisega, mille vastu on rohkem huvi ja vajadust.

Kogukonnakeskused ühendavad inimesi, annavad võimaluse koostegutsemiseks ja kooskäimiseks. (Latham, Layton, 2019, lk 1-2) Koostöös kogukonnakeskustega saavad kogukonna liikmed oma piirkonna elujärge mitmel moel. Näiteks olla aktiivne kodanik, kellele abile saavad kogukonnakeskuse töötajad vajadusel loota, panustada võimalusel kogukonnateenuste pakkumisse ning teha igal võimalusel vabatahtlikku tööd. (Hea

Kodanik, 2020, lk 9) Intervjuude käigus selgus see, et kogukonnakeskus on kui kogukonna hing, seetõttu mängib suurt rolli tugeva kogukonnatunde loomisel, selle tugevnemisel ja püsimisel.

Kogukonnakeskustel on inimesele individuaalselt suur mõju heaolule ning sellele, kuidas inimene teatud piirkonnas elades ennast tunneb. Kui inimesel on võimalik käia pidevalt kogukonnakeskustes kas mõnes trennis, huviringis, kursusel või mõnel korral korraldatavatel sündmustel, siis kohtub ta seal teiste liikmetega. Suure tõenäosusega tekivad seal ajapikku lähedasemad suhted, pole välistatud ka uute sõprade leidmine. See annab inimesele teadmise, et ta pole üksik, mis omakorda tekitab ühtekuuluvus- ja heaolutunnet. Vestlustes kogukonnakeskustega selgus, et inimesed tulevad suurima heameelega keskustesse ja lahkuvad sealt teadmisega, et nad on sinna alati tagasi oodatud.

Kogukonnakeskuste üks eesmärk on muuta elu keskuse tegutsemispiirkonnas võimalikult heaks ja väärtuslikuks, et inimestel oleks hea seal elada ja samuti tuleks inimesi ajajooksul juurde. See suurendab võimalust, et inimesed soovivad panustada kogukondlikesse tegevustesse ja olla aktiivne kogukonna liige, mis tugevdaks inimeste omavahelist suhtlemist ehk kogukondlikkust. (Hea Kodanik, 2020, lk 9) Uuringu käigus suheldes Pärnu linnas tegutsevate kogukonnakeskuste esindajatega tuli mitmel korral välja, et kui anda inimestele võimalus või suunata inimest panustama, siis märkimisväärne osa kogukonnast seda ka teeb. Hea näide on selleks traditsioonilised talgud, mil inimesed tulevad vabast ajast ja tahtest keskustesse, et selle ümbrust korrastada. Selleks aga tuleb korraldajatel kindel päev, aeg ja ootused välja öelda ning inimesi kutsuda.

Kogukonnateenustel on väga suur väärtus kogukonnades. Põhjusel, et need on kas tasuta või taskukohase tasu eest ning asuvad üldjuhul kodu lähedal, tähendab, et transpordile raha ei kulu ning neid saavad endale lubada ka väiksemate sissetulekutega inimesed. Ühised huvid suure tõenäosusega liidavad ka võõraid inimesi, kuna neil tekivad ühised jututeemad, mille tulemusel võib kujuneda sõprussuhe. (Ernst&Young, lk 69) Intervjueeritavad ütlesid sarnaselt autorile, et kogukonnateenused on suure tähendusega kogukonna liikmete jaoks, kes neid tarbivad. Näiteks käsitööhuvilised, kes käivad üheskoos kord või kaks nädalas kogukonnakeskuses käsitööringis, saavad oma varasemaid teadmisi ja oskuseid teistega jagada ning oma kogemustest rääkida, vajadusel

üksteist aidata ja õpetada. See võib tekitada inimestes soovi ka väljaspool huviringi kokku saada ja ühiselt aega veeta.

Archer ja Skropke (2021) viisid läbi uurimuse, kus saadud tulemustest selgus, et Covid-19 viiruse leviku ajal sulgesid Inglismaal paljud kogukonnakeskused ukсед ning töö peatati. Käesolevas uurimuses ilmnis, et ka Pärnus tahes-tahtmata tuli viiruse leviku esimese laine algusajal ukсед sulgeda, kuid töökorraldus sellega ei peatunud. Pärast seda, kui uue olukorraga harjuti, jätkus töö vastavalt olukorrale ja riigi poolt kehtestatud reeglitele. Mõni kogukonnakeskus Pärnus oli küll pikemalt tühi ja sealsed ringid ja tegevused ei toimunud, kuid näiteks KK6 hakkas mõtlema välja erinevaid võimalusi, kuidas siiski saaksid inimesed tegevuses olla – kuigi keelati siseruumides viibimine, siis mõeldi tegevusi, mida saab teha värske õhu käes ja sealhulgas hoida ka omavahel turvaliselt distantsi.

McShane ja Coffey (2022) uurimuse kohaselt muutusid kogukonnakeskuste roll Covid-19 pandeemia ajal. Meelelahutuse pakkumise asemel tuli hakata pakkuma eluks vajalikke teenuseid ehk toimetulekuabi. Antud lõputöö raames läbiviidud uuringus seda ei selgunud. Kõik uuringus osalenud kogukonnakeskused ei pakkunud oma kogukonna liikmetele selliseid teenuseid või võimalusi. Nagu selgus, ei olnud selleks ka vajadust. Mitmed kogukonnakeskuse esindajad, kellega viidi läbi intervjuu, väitsid, et kogukonna liikmed üksteisele ja omakorda nende inimeste lähedased olid suureks toeks ja vajadusel abiks näiteks toidu, ravimite ja esmatarbekaupade koju transportimiseks. Need kogukonnakeskuste töötajad, kes saatsid oma inimestele informatsiooni, et vajaduse tekkimisel aitavad neid selliste toimingutega, said väga positiivse tagasiside osaliseks. Inimesed olid väga tänulikud ja liigutatud, et nende heaolu peale mõeldakse ja see andis neile omakorda teadmise, et nad pole üksinda jäetud ning kui tekib vajadus, siis on neil olemas inimesed, kelle poole oma palvega pöörduda.

Töö autoripoolsed ettepanekud kogukonnakeskustele tulevikus võimalikeks esinevateks Covid-19 pandeemia taolisteks kriisides toimetulemiseks lähtuvalt uuringus osalenud kogukonnakeskuste esindajate kogemustest on:

1. Paindlikkus – igas olukorras vastavalt hetkeseisule leida sellele ajale ja olule sobivaimad töötavad lahendused ning vaadata suuremat pilti ehk võimalusel mõelda nii-öelda raamidest välja. Millegi planeerimise alustamisel, olgu selleks näiteks

sündmus, kaaluda erinevaid riske ja leida alternatiivseid ja paindlikke lahendusi, mida vajadusel rakendada. Autori soovitus on kogukonnakeskuste töötajate ja kaasatud inimestega koos läbi arutada erinevad võimalikud kriisiolukorrad ja juba eelnevalt mõelda millised on parimad paindlikud lahendused mis aitaks kogukonnakeskustel kriisides olla olemas kogukonna liikmete jaoks.

2. Loovus – Covid-19 pandeemiaga kehtestatud reegel, mis piiras ja keelas siseruumides sündmuste korraldamist ja läbiviimist, kuid mille lahendusena KK1 otsustas teha neid asju väljas, näitas seda, et igale olukorrale on olemas lahendus kui vaid seda tahta. Selleks, et olla valmis tulenevateks kriisideks, tasub juba ennetavalt rakendada erinevaid võimalusi, millega saaks harjuda ja kohaneda ning vajaduse tekkimisel rakendada. Kuna loovust on võimalik arendada, siis soovitab autor kogukonnakeskuste esindajatel osaleda erinevates õpitubades, koolitustel, mis on suunatud loovuse ja teenuse disaini koolitustel. Need on head võimalused inspiratsiooni ja uutmoodi lahenduste leidmiseks.
3. Kommunikatsioon – olenemata olukorra keerukusest ei tohi kaotada sidet teiste inimestega. Kui tavaolukorras ollakse harjunud pideva suhtlemisega, siis kriiside ajal on kommunikatsioon veelgi tähtsam, kuigi suureks väljakutseks on sageli just sobivate kommunikatsiooni kanalite ja meetodite leidmine. Suhtlemiseks on olemas erinevad võimalused – mobiiltelefonid kõnede tegemiseks ja sõnumite saatmiseks, sotsiaalmeediavõrgustikud ja paberkirjasaatmine. Kommunikatsiooni paremaks korraldamiseks ja kriisiolukordade parimaks lahenduseks teeb autor ettepaneku juba eelnevalt välja töötada kogukonnakeskuste kommunikatsiooniplaan või -strateegia, kus on kirjas kellega (kogukonnakeskuste töötajad, kogukonna liikmed, partnerid jt), mis eesmärgil, kuidas, millises olukorras suheldakse. Samuti peaks seal plaanis olema määratletud erinevate olukordade puhul, kui sageli suhtlus toimub ning kes vastutab kommunikatsiooni eest.
4. Rohkemas mahus luua veebipõhiseid teenuseid – selleks, et inimesed, kes kogukonnakeskustes kohapeal käia ei saa või tervislikel põhjustel viiruse leviku ajal ei soovi, saaksid samuti mõnes tegevuses osaleda. Veebipõhine teenus võiks olla näiteks mõni koolitus või keeleõpe. Sellel oleks positiivne mõju inimesele endale, kuid ka võimaldaks keskustel hoida sidet võimalikult paljude kogukonna liikmetega.

5. Panustada inimeste vabatahtlikku tegevusse kaasamise – selleks, et toimuks rohkem keskustes tegevusi ja sündmuseid, tasub panustada vabatahtlike kaasamise. Seda küll üldjuhul juba praegu tehakse, kuid sellele tasuks rohkem tähelepanu osutada ning võimalusel leida kindel inimene, kes sellega pidevalt tegeleb – niiviisi säiliks kontakt vabatahtlikega pikemalt mitte ainult sündmuste korraldamise eel ja selle ajal. Koos midagi teha on toredam, see annab põhikorraldajatele ehk kogukonnakeskuse töötajatele võimaluse nii-öelda tasuta tööjõudu saada, teisalt vabatahtlikele endale kogemusi ja ühtekuuluvustunnet.

Pärnu Linnavalitsusele teeb autor samuti ühe ettepaneku. Ühes intervjuus Pärnu linna kogukonnakeskusega selgus, et Pärnu Linnavalituse poolt oodati suuremat toetust arusaadava informatsiooni jagamise poolest ja rohkem inimlikku huvitundmist kogukonnakeskuste toimetuleku osas. Sarnaste olukordade puhul võiks Pärnu Linnavalitsuse ametnikud osutada suuremat tähelepanu kriisisituatsioonis kõikidele piirkonna sotsiaalsesse infrastruktuuri kuuluvatele asutustele ning leida võimalused kuidas kogukonnas ühiselt parimal moel tekkinud kriisiolukordi lahendada. Selleks teeb töö autor ettepaneku, et Pärnu linn sõnastaks ja kommunikeeriks selgemini kogukonnakeskuste tähenduse ja rolli linnaruumis ning linlaste elus.

Kokkuvõtteks võib öelda, et ilmselt sai iga kogukonnakeskus Covid-19 pandeemia perioodil omad õppetunnid, kuidas kriisiolukordades toimida ning näha, millised lahendused kõige efektiivsemalt toimivad. Suure tõenäosusega on need abiks ja kasuks tulevikus, kui peaks juhtuma midagi taolist – siis ollakse juba kogemuse võrra rikkamad ja osatakse teha keskuse jaoks kasulikumaid otsuseid.

Lõputöö eesmärk oli esiteks uurida kogukonnakeskuste rolli ning teiseks seda, kuidas Covid-19 pandeemia leviku tõttu kehtestatud piirangud mõjutasid Pärnu linna kogukonnakeskuste töökorraldust, kolmandaks teha ettepanekuid Pärnu linnale ja kogukonnakeskustele. Töö eesmärk sai täidetud. Intervjuude käigus saadi teada, kuidas tulid toime Pärnu linna kogukonnakeskused pandeemia perioodil ning milliseid meetmeid selleks rakendati. Töö autor tegi kogukonnakeskustele viis ning Pärnu Linnavalitsusele ühe ettepaneku. Töö autor soovib antud teema puhul edasi uurida kriisi tagajärgi pikemas perspektiivis ning milliseid uuendusi on võrreldes Covid-19 pandeemia eelse ajaga kasutusele võetud, samuti ka, mis on jäänud samaks.

KOKKUVÕTE

Ülemaailmne Covid-19 viirusepuhang sai alguse 2019. aasta lõpus ning jõudis Eestisse 2020. aasta märtsikuus. Sellest pandeemiast tulenevalt kehtestatud piirangud on mõjutanud lisaks teistele asutustele ka märkimisväärselt Pärnu linnas tegutsevate kogukonnakeskuste töökorraldust. Esimese koroonalaine alguses eriolukorra kehtestamisega pandi kogukonnakeskuste ukсед kinni, peatati keskustes erinevad tegevused ja keelati ära inimeste kogunemised. Alles mõne aja möödudes tohtis järkjärgult tegevusega uuesti alustada ja ukси inimestele avada. Nagu uuringus selgus, sai sellest uus väljakutse, sest paljud inimesed elasid suures hirmus ega julgenud teiste inimestega kokku puutuda. Selleks, et inimesed leiaksid tee tagasi kogukonnakeskusesse, tuli näha vaeva.

Lõputöö esimeses peatükis keskenduti kogukonnakeskuste rollile sotsiaalses infrastruktuuris ja sellele, kuidas tulevad keskused kriisiolukordades toime. Tutvustati põhjalikult kogukonna ja kogukonnakeskuse olemust. Defineeriti kogukonna, kogukonnakeskuse, kogukonnateenuse ja kultuuri mõisted ning nimetati ja seletati lahti erinevad kogukonnatüübid. Anti ülevaade kogukonnateenustest ning sellest, kuidas kogukonnad tegutsevad ning mil viisil tegevusi korraldatakse. Lisaks Covid-19 pandeemia mõjust kogukondlikule tegevusele.

Töö teises peatükis keskenduti Pärnu linnas tegutsevatele kogukonnakeskustele ning nende toimetulekule Covid-19 pandeemia tingimustes. Anti ülevaade Pärnu linnast ning kirjeldati uurimistöö metoodikat. Seejärel analüüsiti saadud andmeid, mille tulemused esitati kahes osas – esiteks millisena tunnetavad keskused ise oma rolli Pärnu linnas ning teiseks kuidas mõjutab Covid-19 pandeemiast tulenevad piirangud keskuste tööd ja kuidas sellega hakkama saadi. Peatüki lõpus tehti saadud andmete põhjal ettepanekuid kogukonnakeskustele ning ühe ettepaneku ka Pärnu Linnavalitsusele, kuidas muuta tööd efektiivsemaks ja paremaks pandeemia ja kriisiolukordades.

Poolstruktureeritud intervjuu küsimustik koosnes 18. küsimusest, mis jagati kaheks osaks. Esimeses osas oli 10 küsimust, mis keskendusid kogukonnakeskuse rollile üldisemalt ning teine osa keskendus kogukonnakeskuste toimetulemisele ja töökorraldusele Covid-19 pandeemia ajal.

Lähtudes saadud tulemustest tegi töö autor kolm ettepanekut kogukonnakeskustele pandeemia olukorras paremini toimetulemiseks ning samuti ka ühe ettepaneku Pärnu Linnavalitsusele intervjuu käigus saadud informatsiooni põhjal.

Teema valik tulenes üliõpilase isiklikust huvist kogukonnakeskuste töö osas ning see, kuidas ja mil määral mõjus Covid-19 pandeemia kogukonnakeskuste töökorraldusele. Töö autori arvates pakub antud lõputöö huvi kõige enam kogukonnakeskuste juhtidele ning samuti ka Pärnu Linnavalitsusele nägemaks, kuidas kogukonnakeskused sellel keerulisel ajal on hakkama saanud ning eelkõige seetõttu, kuna antud teemat pole varasemalt uuritud.

Töö autor tänab lõputöö juhendajat meeldiva koostöö ja suurepärase juhendamise eest. Samuti uuringus osalenud kogukonnakeskuste esindajaid, kes leidsid aja ja olid nõus intervjuus osalema ja oma kogemustest rääkima. Töö autor loodab, et tehtud ettepanekud tulevad edaspidises töös kasuks.

VIIDATUD ALLIKAD

- Archer, T., Skropke, C. (2021). *The Impact of Covid-19 on Village and Community Halls in England*. Sheffield Hallam University.
- Bhattacharya, S. & Mittal, P. (2020). The Impact of Individual Needs on Employee Performance while Teleworking. *Australasian Accounting Business & Finance Journal*, 14(5), pp. 65–85.
- Brown, R. C.H., Savulescu, J., Williams, B., Wilkinson, D. (2020). *Passport to freedom? Immunity passports for COVID-19*. *Journal of Medical Ethics*. doi:10.1136/medethics-2020-106365
- Bugarszki, Z., Medar, M., Ewijik, J. P., Wilken, J. P., Narusson, D., Saia, K., Kriisk, K., Kiis, A., Susi, M., Sooniste, I., Rahu, A. (2016). *Uuring psüühilise erivajadusega inimestele suunatud erihoolekandesüsteemi ümberkorraldamiseks ja tõhustamiseks teiste riikide praktikate alusel*. Lõppraport.
- Chen, L.-K. (2020). *Older adults and COVID-19 pandemic: Resilience matters*. doi: 10.1016/j.archger.2020.104124
- Chen, Z., Hang, H. (2021). *Corporate social responsibility in times of need: Community support during the COVID-19 pandemics*. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2021.104364>
- Cleveland, B., Chandler, P., Backhouse, S., Clinton, J., McShane, I., Newton, C. (2020). *Building Connections for Community Benefit. Proceedings of Schools as Community Hubs International Conference 2020*. <https://doi.org.10.26188/13146527>
- Ernst&Young. (2012). Avalikuks kasutamiseks mõeldud objektide mõju kogukonnale ning investeeringute vajadus sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuri parandamiseks maapiirkondades, lõpparuanne. Põllumajandusministeerium.
- Fedorowicz, M., Arena, O., Burrowes, K. (2020). *Community Engagement during the COVID-19 Pandemic and Beyond*. Urban Institute.

- Francis, J., Giles-Corti, B., Wood, L., Knuiaman, M. (2012). *Creating sense of community: The role of public space*. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.07.002>
- Hagen-McIntosh, J. (2016). *Information and Data Literacy* (pp. 21-40). Apple Academic Press.
- Hea Kodanik. (2020). *Kodanikuühiskonna programm "Tugev kodanikuühiskond" 2021-2024*.
- Ito, T., Hirata-Mogi, S., Watanabe, T., Sugiyama, T., Jin, X., Kobayashi, S., Tamiya, N. (2021). *Change of Use in Community Services among Disabled Older Adults during COVID-19 in Japan*. <https://doi.org/10.3390/ijerph18031148>
- Keller, M., Narusson, D., Uibo, M., Salvet, S., Maasing, H., Linno, M., Roots, A. (2018). *Kogukondade lõimumine*. RITA-RÄNNE projekt.
- Kohaliku omaalgatuse programm. (2020). *Riigiteataja I*, 13.03.2018, 1; *Riigiteataja I*, 27.02.2020, 14.
- Konsa, K. (2017). *Kuidas tekib pärand? Pärandiloome protsess kultuuri- ja looduspärandi näitel*. <https://doi.org/10.12697/AA.2017.4.04>
- Kriis.ee. (2021). *Koroonaviirus ja selle vältimine*.
- Kriis.ee. (2020). *Valitsus kinnitas eriolukorra meetmed*.
- Kultuuri valdkonnas tegutsevatele mittetulundusühingutele tegevustoetuse andmise kord. (2020). *Riigi Teataja IV*, 14.02.2020.
- Latham, A., Layton, J. (2019). *Social infrastructure and the public life of cities: Studying urban sociality and public spaces*. <https://doi.org/10.1111/gec3.12444>
- Lee, K.-A. (2017). *Terapeutilise kogukonna meetodi rakendamise võimalused noorte uimastitarvitajate rehabilitatsiooniteenuse korralduses*. [Magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
- Lehtsaar, K. (2016). *Kogukonnateenuste pakkumine Tartumaa valdades*. [Bakalaurusetöö, Eesti Maaülikool]. DSpace.
- Lindi küla. (s.a.). *Lindi Külaselts*. Lindi piirkonna külade ja kogukonna koduleht.
- Liu, J., Ji, B., Lou, Y. (2021). *Impact of the COVID-19 pandemic on community services for homebound older adults in New York City*. <https://doi.org/10.1111/hsc.13554>
- Maaeluministerium. (s.a.). *Leader*.

- McMillian, D. W., Chavis, D. M. (1986). Sense of Community: A Definition and Theory. *Journal of Community Psychology*, 8. DOI: 10.1002/1520-6629(198601)14:13.0.CO;2-I
- McShane, I., Coffey, B. (2022). *Rethinking community hubs: community facilities as critical infrastructure*. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2022.101149>
- Mohajan, H. (2018, December 10). Qualitative Research Methodology in Social Sciences and Related Subjects. *Munich Personal RePEc Archive*.
- Muldma, M., & Nõmm, J. (2019). Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas. A. Saagpakk (toim.), *Kultuur ja identiteet* (lk 8-11). Ecoprint.
- Mäesepp, K. (2021). *Põlvamaa Partnerluskogu LEADER Strateegia 2014-2020 meetme 2 Kogukondade ja kogukonnateenuste arendamine olulisus piirkonna arengule*. [Magistritöö, Eesti Maaülikool]. DSpace.
- Narusson, D., Uiibo, M. (2019). *Sotsiaalsete kogukondade kujundamise võimalused Eestis: koolide ja uussisserändajate kogemused*. Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fond.
- Nooruse Maja. (s.a.). *Ajalugu*. Rääma linnaosa kultuurikeskus.
- Poom, J. (2021). *Kagu-Eesti külavanema roll kogukonna turvalisuse tagamisel*. [Lõputöö, Siseakadeemia Päästekolledž].
- Propper, C., Stockton, I., Stoye, G. (2020). *COVID-19 and disruptions to the health and social care of older people in England*. The Institute for Fiscal Studies.
- Puhka Eestis. (s.a.). *Pärnu*.
- Pärnu Linnavalitsus. (2018). *Pärnu linna arengukava 2019-2035*.
- Pärnu Linnavalitsus. (s.a.). *Omavalitsuse üldinfo*.
- Pärnu Linnavalitsus. (s.a.). *Kultuuri valdkonnas tegutsevate MTÜ-de tegevustoetus*.
- Pärnu Linnavalitsus. (s.a.). *Kultuurikeskused, rahvamajad, külakeskused*.
- Pärnu Raeküla Vanakooli keskus. (s.a.). *Meist*. Kogukonnakeskus.
- Queirós, A., Faria, D., & Almeida, F. (2017). Strengths and limitations of qualitative and quantitative research methods. *European Journal of Education Studies*, 3(9), 369–387.
- Raagmaa, G., Paas, E. (2014). *Jõgevamaa kogukondade pakutavate kogukonnateenuste uuring*. Jõgevamaa Kodukandi Ühendus.
- Reissaar, L. (2020). Lohkva Kogukonnakeskus VARAKAS. *Kodu Uudised*, 9, 6.

- Richards, L., Vascott, D., Blandon, C., Manger, L. (2018). *What works: Successful community hubs*. Research Institute Report No. 14.
- Rüütel, K., Panov, L., Sadikova, O., Epštein, J., Sepp, H., Härma, M.-A. (2020). *COVID-19 epidemioloogiline ülevaade*. Tervise Arengu Instituut.
- Silde, K. (2020, 11. september). *Maja kui lõimija*. Sirp Eesti Kultuurileht.
- Siseministeerium. (2020). *Kodanikuühiskonna programm „Tugev kodanikuühiskond“ 2021-2024*.
- Stetsky, S., Kamagina, V. (2021). *A new look on Community Centres under modern trends in urban design and development*.
<https://doi.org/10.1051/e3sconf/202124406005>
- Tamm, M., Raud, R., Ehala, M. & Vetik, R. (2018). *Mitmekultuurilise Eesti ühiskonna ja lõimumise kontseptuaalsed alused*. RITA-ränne projekt.
- Teriman, S., Yigitcanlar, T., Mayere, S. (2011). *Social infrastructure planning and sustainable community: example from south east Queensland, Australia*.
- Traynor, K., Simpson, G. (2020). *Community hubs: ten strategies for sustainability. Learning from the experience of Safe Regeneration A community hub in the Liverpool City region*. University of Liverpool.
- Tõstamaa Käsitöökeskus. (s.a.). *Meie*. Tõstamaa Käsitöö Maja.
- Vahtras, E. (2012). *Sotsiaalse ettevõtluse roll kogukonna kaasatuse ja kodanikualgatuse elavdamisel*. [Diplomitöö, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool].
- Vakker, U. (2015). *Rahvamaja ja raamatukogu roll sotsiaalse sidususe loomisel Taritu piirkonna näitel* [Magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
- Vana-Pärnu keskus. (s.a.). *Meist*.
- Vigo, D., Patten, S., Pajer, K., Krausz, M., Taylor, S., Rush, B., Raviola, G., Saxena, S., Thornicroft, G., Yatham, L. N. (2020). *Mental Health of Communities during the COVID-19 Pandemic*. <https://doi.org/10.1177%2F0706743720926676>
- Vihma, P., Lippus, M. (2014). *Eesti kogukondade hetkeseis*. Linnalabor ja Eesti Külaliikumine Kodukant.
- Viik, T. (2017). *Eesti kultuuri muutuvad enesemääratlused*. Eesti inimarengu aruanne.
- Viltrop, A., Paas, E., Kiis, K., Rull, M., Tambaum, T. (2020). *Vabatahtlike rakendamise koostöömudeli testimine hoolekandesüsteemis ja üle-eestiliselt rakendatava koostöömudeli väljatöötamine*. Lõppraport.

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteaduses*. Tartu
Ülikool. DSpace.

Lisa 1. Intervjuu küsimustik

Kogukonnakeskuse roll:

1. Kui kaua olete Pärnu linnas tegutsenud?
2. Millistele sihtrühmadele on teie pakutavad kogukonnateenused peamiselt mõeldud? (noored, eakad, erivajadustega inimesed)
3. Kuidas tajute ja kirjeldate teie kogukonnakeskuse oma rolli kogukonnas? (Francis et al., 2012, lk 1)
4. Kas Teil on tunne, et teete vahel mõne teise institutsiooni tegemata tööd? Palun selgitage/põhjendage oma arvamust?
5. Millisena näete ideaalis kogukonnakeskuste rolli oma kogukonnas?
6. Millises suurusjärgus on teil kogukonnas aktiivseid liikmeid, kes panustavad kogukonna heaolusse ja toimetustesse? (Vihma, Lippus, 2014, lk 19)
7. Mis ja kes motiveerib/kaasab kogukonna liikmeid panustama?
8. Kuidas on kaasatud kogukond erinevatesse kogukondlikesse tegevustesse? Palun nimetage mõned näited tegevustest. (Vihma, Lippus, 2014, lk 10)
9. Kas teie kogukonnakeskuses leiavad huvi korral kaasatust kõik kogukonna liikmed? Selgitage oma arvamust.
10. Palun kirjeldage peamisi väljakutseid seoses kogukonnakeskuste tegutsemisega kohalike kogukondades?

Pandeemia mõju kogukonnakeskuste tegevustele:

11. Kuidas on pandeemia mõjutanud seni aktiivsete liikmete tegevusi, panust? (Vihma, Lippus, 2014, lk 19)
12. Kuidas on Covid-19 pandeemia mõjutanud teie töötajaid ja töökorraldust? (McShane, Coffey, 2022, lk 1)
13. Mil määral olete pidanud muutma kogukonnateenuste pakkumist seoses pandeemia levikuga? Olete midagi pidanud ära jätma või teenuse osutamise viisi muutnud (teenus veebipõhiseks)? Kui jah, siis mida? (McShane, Coffey, 2022, lk 1)
14. Kui kergeks või raskeks hindate oma kohanemist uue olukorraga? Selgitage mis tegi kohanemise uute oludega kergeks/raskeks?
15. Kuidas Pärnu linn saanuks teid paremini toetada pandeemia olukorras?

16. Kuidas on nõudlus kogukonnateenuste tarbimisele Covid-19 pandeemia ajal mõjunud? Oskate öelda, mis on selle põhjused? (Propper et al., 2020, lk 16)
17. Milliseid meetodeid olete pidanud Covid-19 pandeemia ajal rakendama, et toetada oma kogukonnas abivajajaid? (McShane, Coffey, 2022, lk 1)
18. Millist tuge on võimalik pakkuda kogukonnas abivajajatele ja riskirühmadele kriisiolukorras? (Chen, 2020, lk 1)

Lisa 2. Ülevaade Pärnulinna kogukonnakeskustest

Tabel 2. Pärnu linna kogukonnakeskused, teenused ja sihtrühmad

Kogukonnakeskused	Teenused	Sihtrühmad
Nooruse Maja	Kursused, laulmine, tantsimine, pilliõpe, teater, kunst ja käsitöö, ruumide rent	Lapsed, noored ja täiskasvanud
Raeküla Vanakooli keskus	Koolitused, pilliõpe, tantsimine, laulmine, keeleõpe, ruumide rent, noortekeskus, teater, jõusaal, laagrid, sündmused	Lapsed, noored ja täiskasvanud
Pärnu Ingersoomlaste Selts	Keeleõpe, koorilaul, tantsimine, folkloor, käsitöö	Seltsiliikmed
Maarja-Magdaleena Gild	Kunsti- ja loomering, õmbluskursus, ruumide rent	Koolinoored, täiskasvanud
Tervise Kultuurikeskus	Sauna- ja veekeskus, spordikeskus, spaateenused	Lapsed ja täiskasvanud
Vana-Pärnu Kultuurikeskus	Tantsimine, laulmine, käsitöö, pillimäng, võimlemine, sündmused	Lapsed ja täiskasvanud
Audru Kultuurikeskus	Aeroobika, saviring, tantsimine, võimlemine, pilliõpe, teater, spordisaal, jõusaal, lauatennis, saunakasutamine, ruumide rent	Lapsed ja täiskasvanud
Aruvälja Külakeskus	Sündmused, noortekeskus	Lapsed ja täiskasvanud
Eassalu-Neitsi Külustuskeskus	Sündmused, käsitööring, kokandusring	Lapsed ja täiskasvanud
Jõõpre Rahvamaja	Sündmused	Lapsed ja täiskasvanud
Lavassaare Rahvamaja	Sündmused	Lapsed ja täiskasvanud
Lindi Rahvamaja	Heli- ja valgustustehnika, ruumide, Lindi Aasa platsi, peotelkide ja laudade ning pinkide rent, laager, kohvik,	Lapsed ja täiskasvanud

	juuksur, õmblustuba, pilliõpe, tantsimine	savitöökoda, majutus, <i>discgolf, flygrossing</i> , tantsimine	
Sanga Seltsimaja	Tantsimine, ruumide rent	käsitöötoad,	Lapsed ja täiskasvanud
Seljametsa Külamaja	Sündmused		Lapsed ja täiskasvanud
Kastna külamaja	Jumalateenistuste läbiviimine, ruumide rent	sündmused,	Lapsed ja täiskasvanud
Manija saarekeskus	Raamatukogu, muuseumituba		Lapsed ja täiskasvanud
Seliste külatuba	Jumalateenistused, sündmused, ruumide rent		Lapsed ja täiskasvanud
Tõhela Rahvamaja	Ruumide sportimisvõimalused, dušširuumide kasutamisevõimalus, mänguväljak, õueala	rent, grillimiseks	Lapsed ja täiskasvanud
Tõstamaa käsitöökeskus	Käsitööringid		Lapsed ja täiskasvanud
Tõstamaa rahvamaja	Sündmused, rent, näitus, baar	spordiringid, huviringid, ruumide	Lapsed ja täiskasvanud
Pärnu Aianduse ja Mesinduse Selts	Aianduse, folkloori kodukultuuripõhiseid teenuseid	mesinduse, ja	Lapsed ja täiskasvanud

Allikas: Pärnu Linnavalitsus, s.a.

SUMMARY

THE ROLE OF COMMUNITY CENTERS IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE EXAMPLE OF THE CITY OF PÄRNU

Maria Toodo

The global Covid-19 virus outbreak started in December 2019 in China and has extended more than two years. There were many restrictions to stop the virus from spreading. For example the contact between people was limited and they were obligated to wear a mask in a public places and all the gatherings were forbidden. These restrictions affected the work of many organizations. During the first wave of the virus, the organizations had to close their doors and their daily activities were suspended.

Community centers are institutions which provide a variety of affordable or free community services to their members. Community services are various activities which improve the quality of life in a certain district. These activities are provided by community members to other members in collaboration with the community center. Community services include singing and dancing classes, trainings, beauty treatments, sports services, room rent and access to a communal kitchen.

The Covid- 19 pandemic changed the basic idea about community center. Their role in society got a new meaning. The main purpose of community centers was to provide entertainment and opportunities for people to get together before the pandemic. During the pandemic it became important to manage the situation. Since March 2020 daily activities became more complicated than before Covid. The risk group people were not able to go shopping and pharmacy. These people were greatly assisted by their close people and members of the community in this situation.

Covid-19 pandemic showed the importance of communication between people who live in the same area. There were only some community centers, which participated in the survey, had constant contact with their members during the virus period. Hence there was only moral support the head of the community center affirmed, it helped people a lot. This unknown situation frightened people and they needed to be listened, understood and also provided a spiritual support. Lots of support and attention was given by the head of the community center at this time.

This thesis focuses on community centres and their work during the pandemic situation. It is based on theoretical approaches and the empirical section consists of interview which was conducted with community centers in Pärnu.

The aim of this thesis was to examine the role of community centers in Pärnu's social infrastructure, to find out impact of Covid-19 restrictions to their daily work, based on the results to make suggestions to Pärnu City Government and community centers to efficiency their work and to adjust during the circumstances of crisis.

This thesis consists two parts – theoretical and empirical. The theoretical part is about essence of community centers and their role in society. Also an overview about job management and collaboration between different domains in Covid-19 pandemic. The empirical part is about community centres in Pärnu City, furthermore the survey conducting and results. The survey shows impact of restrictions on work, in addition does community centres has find any innovative solutions or had to disclaim something.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maria Toodo

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Kogukonnakeskused ja nende roll Covid-19 pandeemia tingimustes Pärnu linna näitel“, mille juhendaja on Liina Käär, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Maria Toodo
20.05.2022